

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Pienet liikunta- ja urheiluseurat osana suomalaista seuratoimintaa

Toimintaprofili, rooli ja merkitys

Pasi Mäenpää

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:23

Pienet liikunta- ja urheiluseurat osana suomalaista seuratoimintaa

Toimintaprofiili, rooli ja merkitys

Pasi Mäenpää

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö
CC BY-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-737-6

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto
Kansikuva: Source / Jetro Stavén

Helsinki 2023

Pienet liikunta- ja urheiluseurat osana suomalaista seuratoimintaa Toimintaprofili, rooli ja merkitys

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:23		Teema	Liikunta
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Tekijä/t	Pasi Mäenpää		
Kieli	suomi	Sivumäärä	68

Tiivistelmä

Seuratoiminta muuttuu ja polarisoituu. Suuret seurat ovat entistä suurempia ja ammattimaisempia. Seuratoiminnan toisella laidalla on yhä enemmän erilaisia pieniä seuroja. Tietoa pienistä seuroista ja niiden toiminnasta on vähän. Tämä selvitys perehtyy liikuntaa ja urheilua päätarkoituksenaan toteuttaviin alle 50 jäsenen rekisteröityihin yhdistyksiin. Tällaisia on Suomessa noin 2 000–2 500.

Pienten seurojen toiminnan pääpaino on aikuisikäisten harrasteliikunnassa. Tavoitteellisen kilpaurheilun seuroja on kuusi prosenttia. Uusissa – ja yksilölajeissa pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä suurempi.

Pienten seurojen vuositulojen keskiarvo on 6 427 euroa. Suurin vuosittainen kuluerä on liikuntaolosuhteisiin liittyvät maksut (noin 50 % seuroista). Joka kolmas seura järjestää toimintaa yritysten ylläpitämissä tiloissa.

Pienen seuran hallinto ja johtaminen on järjestetty pääosin (80 % seuroista) hyvän hallintotavan ja yhdistyslain periaatteiden mukaisesti. Pienten seurojen suurimmiksi vahvuuksiksi arvioitiin yhteisöllisyys ja toiminnan ketteryys. Heikkouksiksi arvioitiin vakauden puute, sekä uusien jäsenten ja resurssien hankintakyky.

Pienten seurojen rooli ja merkitys vaihtelee: se on pieni suurten valtalajien kilpaurheilun elinvoimalle, mutta liikunnan kansalaistoiminnan elinvoimalle suuri. Valtion, kuntien ja lajiliittojen olisi hyvä pohtia pienten seurojen roolia ja merkitystä tulevaisuuden liikuntakulttuurille: Onko neljäs sektori parempi kasvualusta pienimuotoiselle seuratoiminnalle kuin perinteinen kolmas sektori.

Asiasanat liikunta, urheilu, urheilu- ja liikuntajärjestöt, urheilu- ja liikuntaseurat, kansalaistoiminta

ISBN PDF 978-952-263-737-6 **ISSN PDF** 1799-0351

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-737-6>

Små idrotts- och motionsföreningar som en del av den finländska föreningsverksamheten. Verksamhetsprofil, roll och betydelse

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2023:23

Tema

Idrott

Utgivare Undervisnings- och kulturministeriet

Författare Pasi Mäenpää

Språk finska

Sidantal

68

Referat

Föreningsverksamheten förändras och polariseras. De stora föreningarna är större och mer professionella än tidigare, men i andra ändan av föreningsverksamheten finns det allt fler olika små föreningar. Det finns lite information om små föreningar och deras verksamhet. Denna utredning gäller registrerade idrotts- och motionsföreningar som har färre än 50 medlemmar och vars huvudsakliga syfte är att genomföra idrott och motion. Det finns cirka 2 000–2 500 små idrotts- och motionsföreningar i Finland.

Tyngdpunkten i de små föreningarnas verksamhet ligger på fritidsmotionen för vuxna. Sex procent av föreningarna har fokus på målinriktad tävlingsidrott. När det gäller individuella och nya grenar är de små föreningarnas roll och betydelse större än i genomsnitt.

Den genomsnittliga årsinkomsten för små föreningar var 6 427 euro. Den största årliga utgiftsposten var avgifter som hänför sig till motionsförhållandena (cirka 50 % av föreningarna). Var tredje förening ordnar verksamhet i olika företags lokaler.

De små föreningarnas förvaltning och ledning har i huvudsak (80 %) ordnats i enlighet med principerna om god förvaltning och i föreningslagen. Gemenskapen och verksamhetens smidighet bedömdes vara små föreningars främsta styrkor. De största svagheter bedömdes vara bristen på stabilitet och förmågan att anskaffa nya medlemmar och resurser.

De små föreningarnas roll och betydelse varierar och är liten med tanke på livskraften för stora populära tävlingsidrottsgrenar men stor med tanke på livskraften för frivilligverksamheten inom motion och idrott. Staten, kommunerna och grenförbunden bör överväga de små föreningarnas roll och betydelse för den framtida idrottskulturen: Är den fjärde sektorn en bättre grogrund för småskalig föreningsverksamhet än den traditionella tredje sektorn?

Nyckelord

motion, idrott, idrotts- och motionsorganisationer, idrotts- och motionsföreningar, medborgarverksamhet

ISBN PDF 978-952-263-737-6

ISSN PDF

1799-0351

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-737-6>

Small clubs in the Finnish sport and physical activity sector

Profile, role and significance

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2023:23 **Subject** Sport

Publisher Ministry of Education and Culture

Author(s) Pasi Mäenpää

Language Finnish **Pages** 68

Abstract

The Finnish sports club sector is diverging. Large clubs have become even bigger and more professional, but the number of small clubs has also increased. Little information is available on small clubs and their activities. This report examines registered sports clubs, that have fewer than 50 members and whose main purpose is to promote sports and physical activity. Finland has some 2,000–2,500 small registered sports clubs.

Small clubs largely focus on recreational physical activity for adults. Only six per cent of them are specialised in goal-oriented competitive sports. However, in the case of individual and new sports, small clubs play an outsized role.

The average annual income of small clubs is EUR 6,427. For around half of the clubs, the biggest annual expense item is related to the conditions where sports are played. One in three clubs runs activities in premises provided by private businesses.

Most of the clubs (80 %) carry out their administration and management in compliance with the principles of good governance and the Associations Act. A sense of community spirit and agile operations were considered to be the greatest strengths of small clubs. Lack of stability and poor ability to attract new members and resources were identified as the main weaknesses.

Small clubs operating make little difference to the vitality of popular competitive sports, but they play a major role in boosting the vitality of civic sports activities. The central government, municipalities and sports federations should consider the role and significance of small clubs for the future sports culture: Is the fourth sector better able to sustain small-scale club activities than the traditional third sector?

Keywords physical activity, sports, sports organisations, sports and physical activity clubs, civic activities

ISBN PDF 978-952-263-737-6

ISSN PDF 1799-0351

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-737-6>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Selvityksen eri vaiheet	9
3	Selvityksen tuloksia	12
3.1	Esiselvitys	12
3.2	Asiantuntijahaastattelut	17
3.3	Seurakyselyn tuloksia	22
3.3.1	Perustietoja	22
3.3.2	Toimintatietoja	28
3.3.3	Johtaminen ja hallinto	32
3.3.4	Taloustietoja	36
3.3.5	Kehitysnäkymät vuodelle 2023	38
3.4	Seurahaastattelut	40
3.4.1	Perustietoja ja arvioita seurasta	41
3.4.2	Arvioita seuran vahvuuksista ja heikkouksista	44
3.4.3	Arvioita tulevaisuudesta	45
3.4.4	Pienten seurojen olennaisia eroja seuratyypeittäin olemassaolon tarkoituksen mukaan	48
4	Yhteenvetoa	51
4.1	Pienten seurojen perusprofiili	51
5	Johtopäätöksiä ja pohdintaa	54
5.1	Kolmannen sektorin pienten seurojen elinvoima ja rooli seuratoiminnan kokonaisuudessa	54
5.2	Iso kuva – pienten seurojen toimintaympäristö ja tulevaisuus	57
	Lähteet	60
	Liitteet	61
	Liite 1. Haastatellut seuratoiminnan asiantuntijat	61
	Liite 2. Pienet seurat -seurakysely	62

1 Johdanto

Seuratoiminta muuttuu ja polarisoituu. Suuret seurat ovat entistä suurempia ja ammattimaisempia, mutta seuratoiminnan toiselta laidalta löytyy yhä enemmän erilaisia pieniä seuroja.

Tietoa pienistä seuroista ja niiden toiminnasta on vähän tai tiedot ovat vain teknisiä perustietoja. Pienet seurat toimivat pääosin ilman mediahuomiota ja ilman pienille seuroille kohdennettuja seurakehittämisen palveluja.

Selvityksellä haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten ja miksi pieniä seuroja syntyy?
- Mikä on pienten seurojen olemassaolon tarkoitus?
- Mikä on pienten seurojen elinvoima ja toimintaprofiili?
- Kuinka pieniä seuroja johdetaan ja hallinnoidaan?
- Mikä rooli ja merkitys pienillä seuroilla on suomalaisessa kilpaurheilukulttuurissa, harrasteliikuntakulttuurissa ja kansalaistoiminnassa?

Selvityksen tavoitteena on:

- Täydentää kokonaiskuvaa suomalaisista seuroista ja seurojen erilaisista toimintaprofiileista
- Aktivoida strategista keskustelua suomalaisen seuratoiminnan tulevaisuudesta ja sen eri osien ohjaamisen, sekä tukemisen tarpeesta
- Aktivoida seuratoiminnan lainsäädännön ja tukipalvelujen kehittämistyötä myös pienten seurojen näkökulmasta
- Auttaa pienten seurojen johtajia oman seuransa arvioinnissa, sekä strategisessa johtamisessa

Tämä selvitys perehtyy liikuntaa ja urheilua päätarkoituksenaan toteuttaviin alle 50 jäsenen rekisteröityihin liikunta- ja urheiluseuroihin. Näistä seuroista raportissa käytetään pääosin lyhyempää nimeä "pienet seurat". Pieniä rekisteröityneitä liikunta- ja urheiluseuroja toimii Suomessa noin 2 000-2 500.

Antoisia lukuhetkiä

Lempäälässä 8.5.2023

Pasi Mäenpää

2 Selvityksen eri vaiheet

Selvitys tehtiin 1.8.2022–8.5.2023 välisenä aikana. Seuraavassa on esitelty prosessin vaiheet perusteluineen.

Esiselvitys

Esiselvityksen tavoitteena oli löytää olemassa olevia tietoja pienistä seuroista, sekä hahmottaa olennaisia asioita pienten seurojen toimintaympäristöön liittyen. Esiselvityksen tietolähteinä käytettiin 2010-luvulla tehtyjä kotimaisia ja ulkomaisia tutkimuksia, selvityksiä ja kyselyjä, sekä Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) yhdistysrekisterin tietoja uusista vuonna 2022 rekisteröityneistä liikuntayhdistyksistä.

Asiantuntijahaastattelut

Asiantuntijahaastattelujen tavoitteena oli saada seuratoiminnan asiantuntijoilta lisätietoja ja arvioita oman yhteisön pienistä seuroista, sekä asiantuntijan omia arvioita pienten seurojen roolista ja merkityksestä omassa yhteisössään viime vuosina ja tulevaisuudessa.

Haastatteluihin valittiin 15 seuratoiminnan asiantuntijaa eri puolilta Suomea viidestä eri viiteryhmästä: joukkuepalloilulajien lajiliitoista (3), yksilölajien lajiliitoista (3), liikunnan aluejärjestöistä (3), kuntien liikuntatoimen johtajista (3) ja yleisiä seuratoiminnan asiantuntijoita (3). Raportin lopussa liitteessä 1 on lueteltu haastatellut henkilöt taustatahoineen.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina aikavälillä 30.9.–10.11.2022. Haastateltaville lähetettiin noin viikkoa ennen taustamateriaali ja kutsu haastatteluun. Haastattelut toteutettiin Teams-haastatteluina ja ne kestivät 30–65 minuuttia. Haastatteluajasta noin 80 prosenttia oli kaikille yhteisiä teemoja ja noin 20 prosenttia eriytyviä teemoja.

Seurakysely

Seurakyselyn tavoitteena oli saada tarkempia lisätietoja pienistä seuroista ja niiden toiminnasta, sekä seurajohtajien arvioita oman seuran nykytilanteesta ja tulevaisuuden kehitysnäkymistä. Seurakysely oli selvityksen päätietolähde.

Seurakyselyn kysymykset tehtiin suunnitelluista tutkimusteemoista, mutta kyselyn kysymyksiä laadittiin osittain esiselvityksessä ja asiantuntijahaastatteluissa esiin nousseiden tietojen ja arvioiden pohjalta. Seurakyselyyn muodostui 22 nopeasti vastattavaa kysymystä.

Pienet liikunta- ja urheiluseurat ovat liittyneet eri yhteistyöverkostoihin vaihtelevasti. Tämän vuoksi seurakyselyn välityspyyntö lähetettiin kolmelle eri toimijaverkostolle välitettäväksi: 1) Lajiliitoille (n=58), 2) Manner-Suomen kuntien liikuntapalveluille /-toimille (n=292) ja 3) Liikunnan aluejärjestöille (n=15). Kyselyn välityspyyntöä lähetettiin välitettäväksi em. toimijaverkostojen pienille seuroille 11.–16.11.2022 välisenä aikana.

Seurakyselyn vastausaika päättyi 30.11.2022. Seurakyselyyn saatiin yhteensä 329 vastausta. Selvityksestä poistettiin 26 seuran vastaukset kolmesta eri syystä: 1) Seuralta oli tullut kaksi vastausta 2) Kysely oli suurelta osin puutteellisesti täytetty tai 3) seuran jäsenmäärä oli yli 50. Kaikkiaan 303 seuran vastaukset analysointiin. Ennen vastausten analysointia erikoisempien seuranimien osalta tarkistettiin googlehaulla, että kyseinen seura on oikeasti olemassa.

Seurakyselyyn tuli vastauksia laajasti eri lajien seuroista. Asukaslukuun suhteutettuna vastauksia tuli riittävän tasapainoisesti Suomen eri maakunnista ja eri kokoisista kunnista (kts luku 3.3.). Pienten seurojen seurakyselyn 303 vastausta edustavat noin 12–15 prosentin osuutta kaikista kolmannen sektorin pienistä seuroista.

Seurahaastattelut

Seurahaastattelujen tavoitteena oli saada seuratoiminnan asiantuntijoilta lisätietoja, konkreettisia yksityiskohtia ja arvioita pienistä seuroista ja niiden toimintaympäristöstä, sekä arvioita pienten seurojen roolista ja merkityksestä haastateltavan omassa toimintaympäristössä.

Haastattelupyynnöitä lähetettiin seurakyselyyn vastanneille seurojen seurajohtajille. Haastatteluun haluttiin erilaisia pieniä seuroja eri puolilta Suomea. Erilaisia seuroja valittaessa otettiin huomioon seurojen kyselyssä itse ilmoittama ”seuran olemassaolon tarkoitus” (kts luku 5).

Haastattelupyynnöitä välitettiin portaittain 67 eri seuralle, joista 30 eli 45 prosenttia vastasi haastattelupyynnöön myönteisesti. Viidestä ryhmästä haastateltiin kaikista kuusi eri seuraa eli yhteensä 30 seuraa. Viisi seuraryhmää olivat: 1) yksilölajien seurat, 2) joukkuepallolajien seurat, 3) harrasteliikuntaseurat, 4) kilpaurheilun ”edustusurheiluseurat” ja 5) tietyn yhteisön tai alueen seurat.

Seuroille lähetettiin 2–7 päivää ennen kutsu haastatteluun, sekä tietoa teemahaastattelun yleisistä periaatteista ja haastattelun teemoista. Haastattelut toteutettiin 7.12.2022–10.1.2023 välisenä aikana puhelinhaastatteluina ja niiden kesto vaihteli 20–65 minuutin välillä.

Tietojen analysointia ja raportin kirjoitustyötä tehtiin 15.1.–5.5.2023 välisenä aikana.

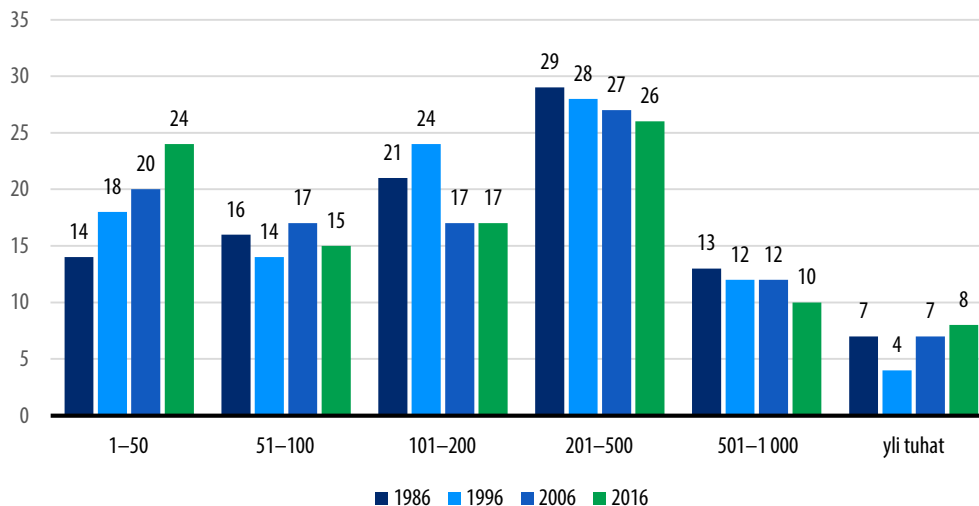
3 Selvityksen tuloksia

3.1 Esiselvitys

Pienten seurojen määrän kehitys Suomessa

Alle 50 jäsenen seurojen osuus suomalaisten liikunta- ja urheiluseurojen joukossa on lisääntynyt tasaista tahtia vuoden 1986 jälkeen (kuvio 1). Vuoden 1986 seura-aineistoissa pienten alle 50 jäsenen seurojen osuus oli 14 prosenttia ja vuonna 2016 seura-aineistossa 24 prosenttia. (Koski ja Mäenpää 2018)

Kuvio 1. Liikunta- ja urheiluseurojen jäsenmäärän jakaumat vuosien 1986, 1996, 2006 ja 2016 seura-aineistoissa (%). (Koski ja Mäenpää 2018)

Pieniä seurojen osuus on kasvanut, mutta vastaavasti myös suurien yli 1 000 jäsenen seurojen osuus on hieman kasvanut. Keskikokoisten seurojen (51–1 000) määrä on edelleen merkittävä, mutta näiden seurojen osuus on ollut vuosien 1986–2016 aikana laskusuunnassa. (Koski ja Mäenpää 2018)

Tietoja seuramäärän ja seurojen jäsenmäärän kehityksestä Euroopassa

Seuratietojen luotettava vertailu Euroopan eri maiden välillä on vaikeaa, koska ”urheilu-seuran” määritelmät ja seuratiedon keräämisen tavat poikkeavat merkittävästi eri maiden välillä.

Sports Clubs in Europe -teoksen (Breuer et al, 2015) tietojen perusteella Euroopasta löytyy maita, joissa seurojen kokonaismäärä on kasvanut ainakin vuosien 2000–2013 välillä (mm. Ruotsi, Puola ja Slovenia), mutta vastaavasti on maita, joissa seurojen kokonaismäärä on vähentynyt (mm. Norja, Hollanti, Espanja). Ainakin muutamissa Euroopan maissa toimii myös enemmän pieniä alle 50 jäsenen seuroja kuin Suomessa (mm. Viro 68 %/tieto vuodelta 2013, Ruotsi 38 % / 2005 ja Tanskassa 36 % /2012).

Suomessa pienten seurojen tieto 24 prosentin osuudesta on saatu vapaaehtoisen tutkimuksen vastauksista. On todennäköistä, että pienet seurat eivät vastaa vapaaehtoisin tutkimuksiin yhtä helposti kuin suuremmat seurat, joten Suomen pienten seurojen 24 prosentin osuus ei liene ainakaan pienempi.

Pienten seurojen suurempaa määrääarviota Suomessa tukee myös tieto lajiliittojen jäsen-seurojen tiedoista seuratietokannan 60 lajiliiton yhden lajin erikoisseurojen jäsenmäärien jakaumasta. Sen mukaan lajiliittojen jäsen-seurojen yhden lajin 5 315 erikoisseuroissa jopa 50 prosentissa on jäseniä 50 tai vähemmän (Seuratietokanta 2022). Huomioitavaa on, että tässä luvussa ei ole mukana tietoja monilajisista yleisseuroista, joissa jäsenmäärä on lähes aina suurempi kuin 50 jäsentä.

Uusien seurojen rekisteröityminen yhdistysrekisteriin Suomessa 2022

Toimintaansa aloittelevat uudet seurat ovat yleensä pieniä seuroja. Patentti- ja rekisterihallitukseen yhdistysrekisteriin liittyvä seura on voinut toimia jo toki muutamia vuosia, mutta on todennäköistä, että suurin osa uusista rekisteröityneistä seuroista on alle 50 jäsenen pieniä seuroja.

Suomeen on perustettu melko tasaista tahtia uusia liikunta- ja urheiluyhdistyksiä. Vuonna 2022 Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin rekisteröitiin yhteensä 382 urheilu- ja liikuntayhdistystä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana uusien yhdistysten määrä on hieman vähentynyt (taulukko 1).

Taulukko 1. Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin vuosittain rekisteröityneet urheilu- ja liikuntayhdistysten lukumäärä (PRH:n tietopalvelu 2023/1)

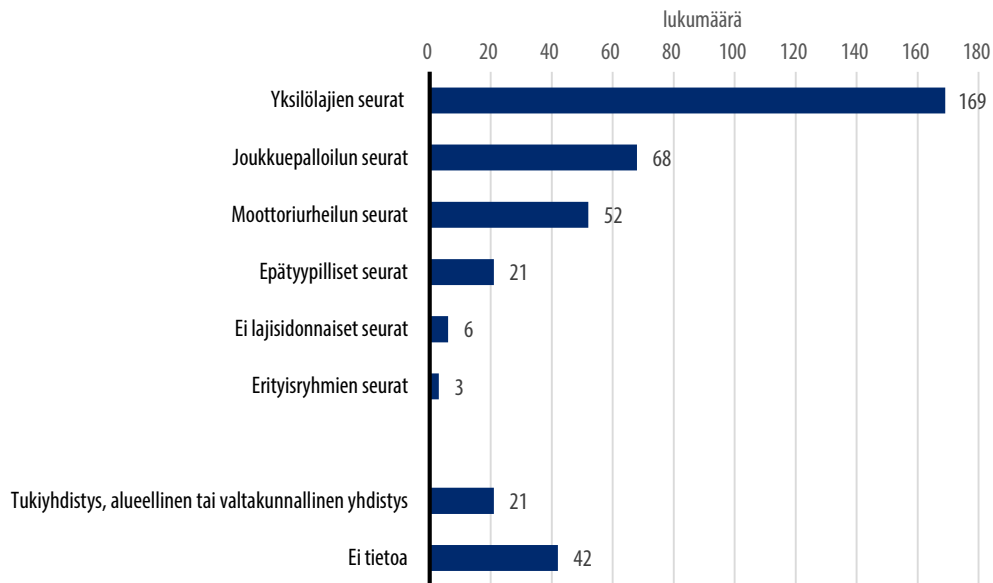
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
550	641	496	668	550	541	560	501	435	377	373	488	382

Vuonna 2022 rekisteröityneistä 382 uuden urheilu- ja liikuntayhdistysten lajijakaumaa selvitetiin nopealla pinta-analyysillä. Yhdistyksestä pyrittiin selvittämään toiminnan päälaji tai toiminnan päätarkoitus. Jaottelu tehtiin suoraan seuran nimestä ja mikäli laji ei selvinnyt seuran nimestä, niin tietoa haettiin seuran nimellä Google-haulla. Tarkempaa tietoa seuran lajista tai toimintaprofilista ei löytynyt 42 yhdistykseltä (11 %). Toiminnan päätarkoitus ei ollut paikallistason liikuntatoimintaa järjestävä perinteinen 21 (5 %) yhdistys. Näiden 21 yhdistyksen osalta toiminnan tarkoitus oli tukea seurojen tai lajien toimintaa (tukiyhdistyksiä tmv.) tai ne toimivat erilaisina koordinoivina toimijoina alueellisesti tai valtakunnallisesti.

Vuonna 2022 rekisteröityneen 319 (84 %) seuran laji tai toimintaprofiili saatiin selville. Lähes kaikki uudet seurat olivat yksittäisen lajin ympärille perustettuja seuroja ja vain muutamassa harrasteliikuntaa painottavassa seurassa liikuntamuotojen lajivalikoima oli laajempi.

Vuonna 2022 yksilölajien seuroja perustettiin huomattavasti enemmän kuin joukkuepalloilulajeihin (kuvio 2). Yksi mahdollinen syy uusien joukkuepalloilulajien seurojen vähäisempään määrään voi olla suurimmissa kaupungeissa toimivat erilaiset joukkuelajien harrastesarjat (Kortteliliigat, puulaakisarjat tmv.), joissa pelaaminen ei pääosin vaadi rekisteröitymistä PRH:n yhdistysrekisteriin.

Kuvio 2. Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin vuonna 2022 rekisteröityneiden urheilu- ja liikuntayhdistysten laji tai toimintaprofiili ryhmiin luokiteltuna. (n=382)

Yksilölajien vuonna 2022 rekisteröityneiden seurojen suuri määrä koostui 39 eri lajin seuroista. Erilaisiin budo- ja kamppailulajeihin rekisteröitiin yhteensä 35 uutta seuraa. 2000-luvulla yleistyneisiin lajeihin syntyi uusia yhdistyksiä eniten frisbeegolfiin (15), padeliin (12), voimailulajeihin (11), seikkailu/kestävyysurheiluun (7), maastopyöräilyyn (5), crossfittiin tai fitnessiin (4), airsoftaukseen (4) ja E-urheiluun (3). Yksilöurheilun perinteisiin valtalajeihin uusia seuroja perustettiin vähän. Yleisurheiluun tai uintiin ei rekisteröitynyt yhtään uutta seuraa ja maastohiihtoon vain yksi. Ratsastukseen (11) ja tanssiin (8) perustettiin jonkun verran uusia yhdistyksiä.

Joukkuepallolajeista eniten uusia yhdistyksiä perustettiin salibandyyn (21), jalkapalloon (21) ja jääkiekkoon (13).

Moottoriurheilun kaksi- ja nelipyöräisten, sekä moottorikelkkailun harrastamiseen rekisteröitiin yhteensä 51 uutta yhdistystä.

Epätyypillisiä liikuntayhdistyksiä perustettiin 21 ja näiden joukkoon luokiteltiin erilaisia valmennuspalveluja tarjoavia yhdistyksiä, saman nimisen yrityksen kylkeen perustettuja yhdistyksiä tai tapahtumajärjestämiseen erikoistuneita yhdistyksiä. Ei lajisidonnaisia harrasteliikunnan yhdistyksiä rekisteröitiin kuusi ja erityisryhmien toimintaan painottuvia seuroja kolme.

Analyysi uusien seurojen seuranimistä antaa viitteitä yhdistysten käyttämien nimien monimuotoistumisesta ja toiminnan nuorekkaasta ja irttonaisesta luonteesta. Englanninkieliset nimet ja team – termin käyttö nimen alussa- tai lopussa sekä erilaiset vitsikkäät yhdistysnimet näyttävät olevan seuranimissä yleistyvä trendi.

Selvitys lahtelaisten seurojen yhteistyöverkostoista

Suomessa liikunta- ja urheiluseuroilla on monia yhteistyöverkostoja ja yhteistyötahoilla omia erillisiä seurarekisterejä. Pienten liikunta- ja urheiluseurojen kuuluminen näihin rekistereihin on vaihtelevaa. Pieni seura voi toimia jopa kaikkien verkostojen ulkopuolella tai seura voi kuulua vain yhden taustatahon verkostoon.

Tähän perehdyttiin Lahden kaupungin osalta vertailemalla kahden eri seurarekisterin (PRH yhdistysrekisteri 2022 ja Seuratietokanta 2022) ja Lahden kaupungin liikuntapalvelujen toimittaman yhteistyöseurojen listauksen pohjalta (Lahden kaupungin liikuntapalvelut 2022). Lahden yhteistyöseuraksi luokiteltiin kaikki seurat, joille oli viimeisen kolmen vuoden aikana myönnetty käyttövuoroja kaupungin ylläpitämiin liikuntaolosuhteisiin tai seura oli saanut liikuntapalveluilta suoran raha-avustuksen tai seura oli tehnyt jollain muulla tavalla yhteistyötä Lahden liikuntapalvelujen kanssa.

Näissä tietolähteissä Lahteen rekisteröityneitä liikunta- ja urheiluseuroja löytyi syyskuussa 2022 seuraavasti: 1) Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterissä 299, 2) lajiliittojen seurarekistereistä kootusta seuratietokannasta 119 ja 3) Lahden kaupungin kanssa yhteistyötä tekeviä seuroja 122.

PRH:n yhdistysrekisterin 299 lahtelaisesta liikunta- tai urheiluyhdistyksestä 16 ei ollut nimen perusteella varsinaista liikuntatoimintaa järjestävä ”seura”. Näiden 16 yhdistyksen joukossa oli paljon ”tukiyhdistyksiä” ja alueellisia tai valtakunnallisia toimintaa hallinnoivia tai koordinoivia tahoja. PRH:n yhdistysrekisteristä varsinaisia liikunta- tai urheiluseuroja löytyi Lahdesta siis 283.

Lajiliittojen ja Lahden kaupungin seuralistat erosivat toisistaan olennaisesti. Lahden kaupungin 122 yhteistyöseurasta 46 (38 %) ei löytynyt lajiliittojen seurarekistereistä ja vastaavasti lajiliittojen 119 lahtelaisesta seurasta 43 (36 %) ei löytynyt Lahden kaupungin yhteistyöseurojen joukosta.

Kummankaan toimijatahon rekistereistä ei löytynyt 118 seuraa. On todennäköistä, että osalla näistä seuroista toiminta on loppunut tai se on tauolla ja osa seuroista toimii autonomisesti ilman yhteistyötä Lahden kaupungin kanssa ja ilman minkään lajiliiton jäsenyyttä. Näitä autonomisesti toimivia pieniä seuroja ei tämän selvityksen toimintatavoilla ja resursseilla voitu tavoittaa.

Analyysi Lahden kaupungin liikunta- ja urheiluseuroista osoittaa konkreettisesti seuratoiminnan monimuotoistumisen ja eriytymisen. Kokonaisvaltaisen tilanneku-
van saamiseksi, etenkin pieniä seuroja tavoiteltaessa, on välttämätöntä hakea tietoa
useamman eri toimijatahon seuraverkoston kautta.

Alle 50 osallistujan liikuntayhteisöjä, jotka eivät ole mukana selvityksessä

Rekisteröityneiden ry-seurojen ulkopuolella toimii myös muita alle 50 jäsenen yhteisöjä. Suomessa on lähinnä suurimmissa joukkuepaloilun lajeissa noin 70–80 osakeyhtiö-
muotoista seuraa, jonka liikuntatoimintaan osallistuu pääosin alle 50 henkilöä (Finder.fi). Liikunta-alan yrityksissä tai yksittäisen yrittäjän vetäminä toimii myös säännöllisesti toimivia pieniä liikuntaryhmiä (mm. tanssi- ja voimisteluryhmät, juoksukoulut, crossfit-ryhmät), joista osa osallistuu myös kilpailutoimintaan. Virallisen lajiliitto- ja seuratoiminnan ulkopuolella eri puolella Suomea toimii myös monia harraste- ja kortteliliigoja (mm. Lahti, Tampere, Vantaa, Mikkeli) ja erilaisia liikunta- ja urheilutapahtumien (mm. Suopotkupallo) toimintaan osallistuvia ryhmiä, joilta tapahtuman järjestäjä ei edellytä rekisteröitymistä PRH:n yhdistysrekisteriin.

Huippu-urheilun oy-seuroja, kaupallisen sektorin yritysten ja yrittäjien pyörittämiä toimintaryhmiä, neljännen sektorin harrastetapahtumien ja -liigojen rekisteröitymättömiä toimintaryhmiä ei tässä selvityksessä käsitellä, vaikka nämä toimijat toteuttavat liikuntatoimintaa alle 50 osallistujan ryhmissä. Raportin lopussa luvussa viisi pohditaan kolmannen sektorin seuratoiminnan ja vapaan kansalaistoiminnan, neljännen sektorin, toiminnan eroja, sekä eri sektorien roolia ja merkitystä organisoidun liikunnan ja urheilun kokonaisuudessa.

3.2 Asiantuntijahaastattelut

Asiantuntijoiden haastatteluista jäi mielikuva, että monelle haastateltavalle pienten seurojen näkökulma oli uusi ja melko vaikea aihe arvioitavaksi. Pääosa asiantuntijoista tunnusti haastattelun alussa, että yhteistyö pienten seurojen kanssa oli jäänyt melko vähäiseksi. Yhteistyö aktiivisten ja kehityshaluisten eli pääosin suurempien seurojen kanssa oli ollut yleisempää. Pääosa asiantuntijoista tunnusti, että tietämys etenkin pienistä seuroista oli puutteellista.

”Enemmistö yhteydenotoista koskee keskikokoisia tai isoja seuroja. Pienet seurat ovat aika autonomisia ja passiivisia.” *”Aika harvoin lähettävät viestejä tai ottavat yhteyttä.”* *”Isommat on aktiivisempia. Toki poikkeuksia on.”* *”Keskisuuret ja suuret seurat valtaavat kyllä työajasta suuren osan.”* *”Tunnen pienempiä seuroja satunnaisesti, en järjestelmällisesti.”* *”En tunne tarpeeksi hyvin. Jos on vanha ja perinteinen, niin tunnen paremmin.”*

Muutaman asiantuntijan osalta pienten seurojen tuntemus oli toki hyvää ja niiden toiminnan tuntemus oli vähintään samalla tasolla kuin suurempien seurojen.

”Kaikki seuroja palvellaan yhtä paljon ja kaikkia katsotaan yhtä arvokkaina.” ”Teen eniten yhteistyötä juuri pienten seurojen kanssa. Nehän tarvitsevat juuri eniten tukea.”

Pienen seuran toimintamallin hyviä puolia – ketteryys ja yhteisöllisyys

Asiantuntijoiden pienten seurojen toimintamallin hyvien puolien kuvauksista nousi esille kaksi erityisen vahvaa teemaa: ketteryys ja suoraviivaisuus (10 erilaista mainintaa) ja yhteisöllisyys (8 erilaista mainintaa).

”Pienet seurat toimivat ketterästi ja sujuvasti suuntaan, jos toiseen.” ”Toiminta on aika suoraviivaista. Ei ole turhaa byrokratiaa.” ”Ovat tehokkaita ja notkeita toimijoita.”
”Valikoitu pieni porukka pystyy vastaamaan paremmin porukan toiveisiin.” ”Ovat tehokkaita heti toimimaan.” ”Ovat omatoimisia. Itse rakentavat ja nikkaroivat.” ”Tiedonkulkua ja maalaisjärjen käyttö helpompaa.” ”Kaikki tuntee toisensa. On helppo päättää yhdessä” ”Reagoivat nopeasti muutoksiin. Pienempi laiva kääntyy nopeammin.”

Asiantuntijoiden mukaan hyvä yhteisöllisyys syntyy helpommin pieneen seuraan kuin suureen. Toki useampi asiantuntija muistutti, että hyvät ominaisuudet eivät ole automaattisesti pienten seurojen vakio-ominaisuuksia, vaan ne ovat kiinni paljon myös seuran ydinhenkilöiden henkilökohtaisista ominaisuuksista.

”Pienillä seuroilla yhteisöllinen toimintatapa on helpompaa ja ilmapiiri on parempaa.”
”Pienten seurojen toiminta perustuu kaveruuteen ja ystävyYTEEN.” ”Toiminta on henkilökohtaisempaa. On oma porukka ja oma fiilis.” ”On tuttu porukka. On huumoria ja hyvää henkeä.” ”Seuran ydinhenkilöt tuntevat jokaisen kasvoilta ja nimeltä.”

Pienten seurojen hyvistä puolista käytettiin myös seuraavia yksittäisiä ilmaisuja:

”Pienissä seuroissa luottamuksen rakentaminen on helppoa” ”Pienessä seurassa on yleensä yhtenäisempi ja samanhenkisempi porukka. Isossa on enemmän ihmisiä ja näkemyksiä... ja sen myötä myös enemmän riitoja.” ”Toimintamaksut on pienillä seuroilla pienempiä.” ”Kasvaminen ei ole pienen seuran tavoite. Seuralla on ymmärrys realistisista rajoistaan ja sen myötä toiminta pysyy kevyenä...ja hauskana.”

Pienen seuratoimintamallin haasteita ja huonoja puolia – vakauden sekä avoimuuden puute, heikko hallinto, sekä huono resurssien hankintakyky

"Pienet seurat järjestävät toimintaa vain itselleen. Kasvavassa seurassa järjestetään myös muille." "Toiminta voi kulminoitua yksittäiseen toimijaan ja jos hän lähtee, niin seuran toiminta jäätyy." "Syntyvät hetkeen, mutta voivat myös hävitä nopeasti yhdistyskartalta." "Isot seurat imaisevat parhaat urheilijat." "Isoilla seuroilla resurssit ja valmennuksen laatu on parempaa."

"Asiantuntemus heikkoa." "Koheesio on jo liian vahvaa. Toiminta ei ole avointa." "Ei hoideta edes byrokratian minimejä...jäsenluetteloa ja omaa pankkitiliä." "Resurssien saaminen ei ole helppoa. Toki tarvekin on pieni." "Näkyvyys ja uutiskynnyksen ylittäminen on vaikeaa. Ei ole vaikuttamisverkostoja." "Jos haluavat kasvaa, ei ole tiloja."

Arvioita pienten seurojen merkityksestä

Seuratoiminnan asiantuntijoita pyydettiin haastattelun loppupuolella arvioimaan pienten seurojen merkitystä seuratoiminnan kokonaisuudessa.

Merkitys eri lajeille:

"Pienet seurat ovat lajille sisäänheittäjiä ja laajan harrastajapohjan luoja." "Urheilun lajikirjo muuttuu ja pienten erikoislajien pienet seurat lisääntyvät." "Marginaalilajien kannalta ovat erityisen merkittäviä."

Merkitys alueille ja paikkakunnille:

"Etenkin haja-asutusalueilla olisi tärkeää, että pienet seurat jatkaisivat." "Mitä pienemmälle paikkakunnalle mennään sitä tärkeämpiä ovat." "On paljon pieniä kyliä ja kaupunginosia. Lapsena on tärkeätä, että pystytään harrastamaan omalla asuinalueella." "On ihan reipasta, että on paikallista pöhinää. Kilpailu pitää myös isot seurat virkeämpänä."

Merkitys harrasteliikunnalle:

"Harrasteliikunnalle ovat keskimäärin tärkeämpiä kuin kilpaurheilulle." "Tarvitaan ehkä eniten harrastetoimintaan. Kilpaurheilun vaatimustasoon on pienillä seuroilla vaikea saada resursseja." "Kunto- ja harrasteliikunnalle pienillä seuroilla on valtava merkitys."

Merkitys kilpa- ja huippu-urheilulle:

"Sisäänheitto urheiluun ja urheilijapolun alkuvaiheisiin on tärkeää." "Pienistä seuroista on moni maajoukkueurheilija tullut." "Pääasiallisesti kilpaurheilu keskittyy kyllä isoihin seuroihin." "Seurasiirtoja tapahtuu paljon. Pienempi seura voi menettää kaikki urheilijat. Riitoja ja katkeruutta on." "Meillä kaikki seurat toimivat kilpaurheilun puolella. Hallit hoitavat harrastajat."

Merkitys kansalaistoiminnalle:

Usea haastateltava piti kansalaistoimintaa terminä ja sisältönä vaikeana ymmärtää. Sen myötä osalle kansalaistoiminnan merkitystä seuratoiminnan pohjana oli myös vaikea arvioida.

"Kansalaistoiminta ei ole meille mitenkään merkittävää. Ihmiset, jotka ovat pienissäkin seuroissa eivät koe tekevänsä kansalaistoimintaa."

Kansalaistoiminnan erilaisesta ymmärryksestä huolimatta haastatteluissa saatiin paljon hyviä ja värikkäitä kuvauksia pienten seurojen roolista kansalaistoimintaan liittyen, sekä sen edistäjänä ja ylläpitäjänä.

"Pienten seurojen toiminta on amatöörien puuhastelua eli kansalaistoimintaa juuri puhtaimmillaan." "Pienissä seuroissa on juuri vapaaehtoisuuden ja kansalaistoiminnan pohja vahvemmin läsnä." "Toiminta on aina merkityksellistä, jos se on jäsenilleen merkityksellistä. Kansalaistoiminnassa ei ole kyse yhteiskunnan tarpeesta, vaan yksilöiden tarpeesta." "Kaikkien kukkien pitää antaa kukkia. On vapaan yhteiskunnan ja demokratian merkki, että seurat saavat organisoitua vapaasti." "Vapaata kansalais-toimintaa ei saa ohjata."

"Pienessä seurassa toimiminen on kansalaistoiminnan peruskoulu." "Pienen seuran jäsenistä voi olla jopa 20 prosenttia seuran hallituksessa eli aika moni kantaa seuran kokonaisvastuuta." "Kansalaistoiminta ja ry-pohjaisuus on edelleen loistava pohja. On innostus ja tehdään omalla väellä."

"Minä ja me itse"- ajattelu ja muita kuvauksia:

"Pienissä seuroissa on matala kynnys ja mutkattomuus tehoaa koko ajan monimutkaistuvassa maailmassa"

"Minä ja me itse -ajattelu on vahvaa. On hyvä, että on rikas seuraverkosto." "Halutaan luoda omaa, enemmän kuin mennä toisen juttuun mukaan. Halutaan itse kontrolloida toimintaa." "On sama ilmiö, kun lajijaostot eroavat yleisseuroista. Ei luoteta isoon

kokonaisuuteen.” ”Monimuotoinen luonto on kestävin. Voi olla, että se pätee myös seurojen osalta.”

Pienten seurojen määrä tulevaisuudessa

Haastattelujen lopuksi asiantuntijoilta kysyttiin arvioita pienten seurojen määrän kehityksestä tulevaisuudessa: Lisääntyykö vai väheneekö pienten seurojen määrä teidän lajissa / paikkakunnalla / alueella / Suomessa?

Asiantuntijoiden arviot määrän kehityksestä vaihtelivat laidasta ja laitaan. Kolmen mielestä pienten seurojen määrä lisääntyy, kolmen mielestä pysyy ennallaan ja kolmen mielestä vähenee. Kuusi vastaajaa kuvailivat seuratoiminnan tulevaisuuden kehitystä yleisellä tasolla, mutta eivät antaneet selkeää arviota pienten seurojen määrälliseen kehitykseen.

Lisääntyy:

”Aina tulee uusia toimintamuotoja ja lajeja.” ”Etenkin pienet erikoisseurat lisääntyvät tulevaisuudessa.” ”Minä ja me itse - ajattelu on vahvaa.”

Pysyy ennallaan:

”Pieniä seuroja kuolee samaa tahtia, kun syntyy.” ”Lapsivaiheen harrastamisen osalta seuroilla on haasteita etenkin haja-asutusalueilla ja muuttotappion kunnissa. Aikuisten toiminnan osalta voi seurojen määrä myös lisääntyä.”

Vähenee:

”Monella paikkakunnalla asukasmäärä vähenee. Sitä myöten seuratoiminta hiipuu ja on nukkuvia seuroja.” ”Meillä on iäkkäitä harrastajia niin paljon ja sen myötä pieniä seuroja myös hiipuu kokonaan, eikä uusia tule samaa tahtia.” ”Rekisteröityjen seurojen määrä vähenee. Neljäs sektori voi sen sijaan kasvaa. Nuorempi sukupolvi voi karsastaa virallista organisoitumista entistä enemmän.”

Muita kuvauksia tulevaisuuden kehityksestä:

”Polarisaatio vahvistuu. Ammattimaistuminen kasvattaa suurten seurojen roolia, mutta jatkossa on myös paljon pieniä seuroja.” ”Seuratoiminta pysyy ja kasvaa siellä missä on kasvun potentiaalia eli tarkoittaa kasvukeskuksia.” ”On viitteitä, että yhteisöllisyys nousee arvoon. Jos ihmiset ovat suurissa seuroissa vain rahatukkoja ja puhe on kylmää. Silloin ihmiset äänestävät jaloillaan.”

Vapaa sana

Haastattelun lopuksi kaikilla asiantuntijoilla oli vielä mahdollisuus nostaa esille asioita tai tulokulmia aiheeseen liittyen tai antaa evästyksiä selvityksen tekemisen tarpeisiin.

Tietoa pienistä seuroista tarvitaan:

”Hyvä, että myös pieniä seuroja tutkitaan. Ovat meille päivittäinen huoli.” ”Tosi mielenkiintoinen aihe. Miten laaja seuraverkosto etenee ja kasvaa?” ”Mielenkiinnolla odotan selvitystä. Romutetaanko mielikuva kurjistuvista ja kuihtuvista pienistä seuroista? Onko siellä sittenkin paljon dynaamisuutta?”

”On kyse seurakentän rikkauden ja monimuotoisuuden arvostamisesta. Hyvin paljon valtalajit ja isot seurat vallitsevat keskustelua seuratoiminnasta.” ”Pienet seurat jäävät lapsipuolen asemaan.”

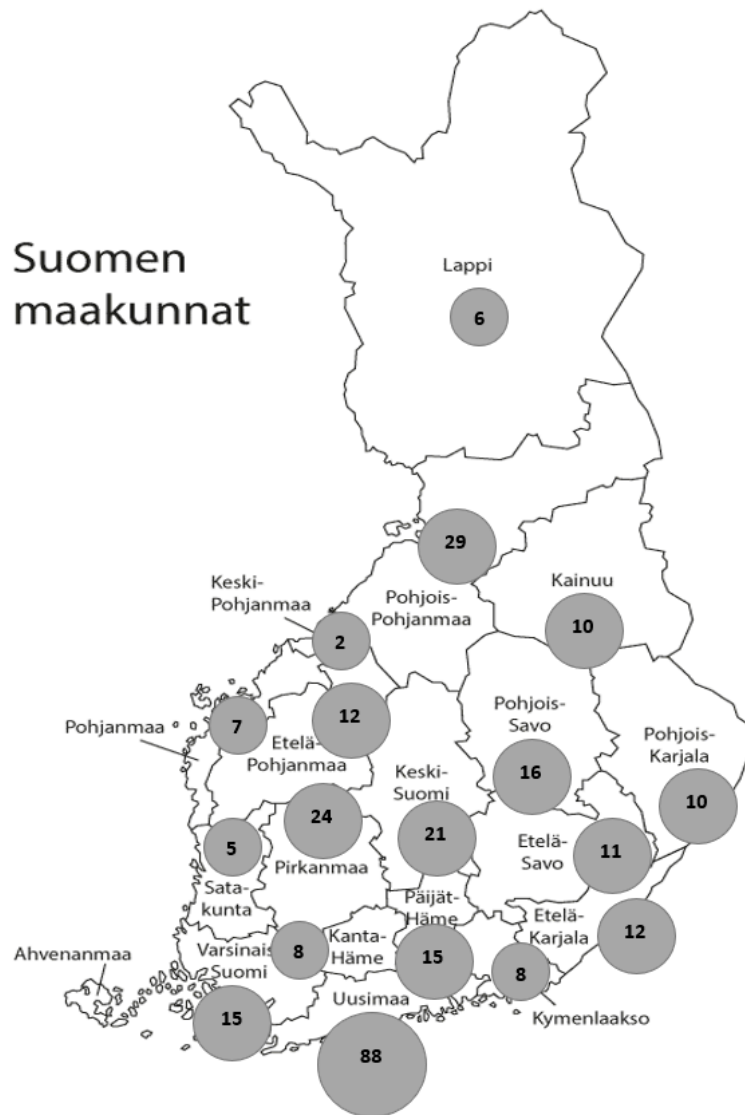
Evästyksiä monimuotoisen aiheen käsittelyyn:

”Päätoimisuus kasvattaa yleensä myös harrastajamääriä. Jos ei ole päätoimisuutta niin voi olla, että seuran toiminta pienenee.” ”Yhteistyö voisi olla yksi tapa pitää pieniä seuroja hengissä.” ”On olemassa trendi edustusjoukkueiden eriyttämiseksi. En tiedä onko järkevää, että perustetaan oma ry tai oy? Vai onko se vain huonoa johtamista?” ”Omallalla äidinkielellään harrastamisen trendi vahvistuu. Sen myötä voi tulla myös lisää seuroja.” ”Pienten seurojen luokittelu eri koreihin tavoitteiden tai toimintalogiikan mukaan voisi olla aiheen käsittelyn kannalta järkevää.”

3.3 Seurakyselyn tuloksia

3.3.1 Perustietoja

Pienten seurojen kyselyyn saatiin vastauksia kaikista Manner-Suomen 18 maakunnasta. Vähiten vastauksia tuli Keski-Pohjanmaalta (2 seuraa) ja eniten Uudeltamaalta (88 seuraa). Vastauksia tuli eri maakunnista väkilukuun suhteutettuna melko tasapainoisesti (kuvio 3).

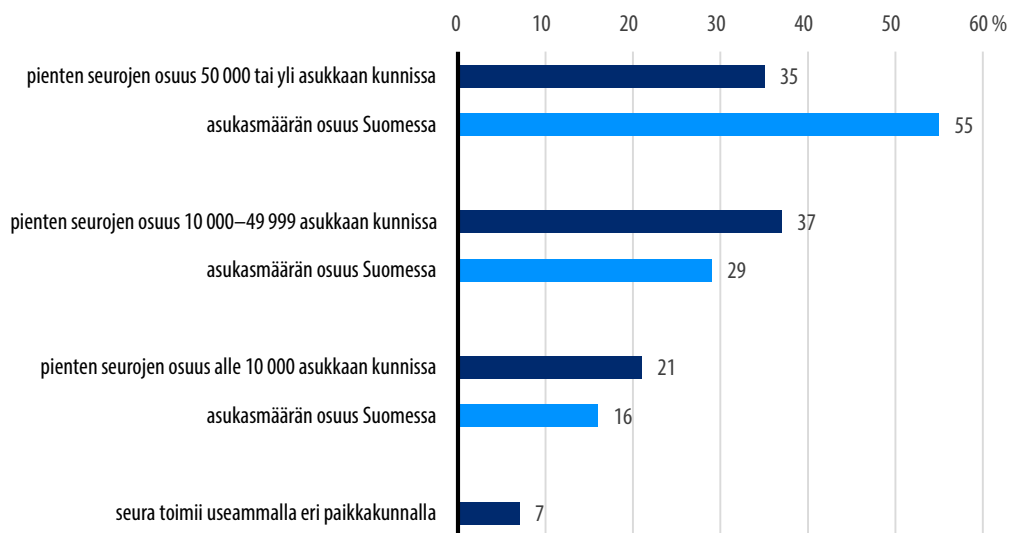
Kuvio 3. Seurakyselyyn vastanneiden seurojen määrän jakautuminen maakunnittain (n=299).

Seuran kotipaikkakunnan koko

Pieniä seuroja löytyy ympäri Suomen ja eri kokoisista kunnista. Kyselyyn vastanneista pienistä seuroista 21 prosenttia toimii pienissä alle 10 000 asukkaan kunnissa, 37 prosenttia toimii 10 000–49 999 asukkaan keskisuurissa kunnissa ja 35 prosenttia toimii suurissa vähintään 50 000 asukkaan kaupungeissa (kuviot 4). Asukasluvuun suhteutettuna pieniä seuroja toimii enemmän pienissä ja keskisuurissa kunnissa kuin suuremmissa kaupungeissa.

Pienistä seuroista seitsemän prosenttia eli 21 seuraa ilmoitti toimivansa useammalla eri paikkakunnalla. Näissä 21 seurasta 19 oli erilaisia yksilölajien seuroja ja kaksi joukkuepalloilulajin seuroja. Useammalla eri paikkakunnalla toimivista seuroista kahdeksan oli ratsastuksen seuroja.

Kuvio 4. Pienten seurojen kotipaikkakunnan kokoluokka (n=299) ja saman kuntakokoluokan asukasmäärän prosenttiosuus koko Suomen asukasmäärästä 31.12.2022. (Tilastokeskus)

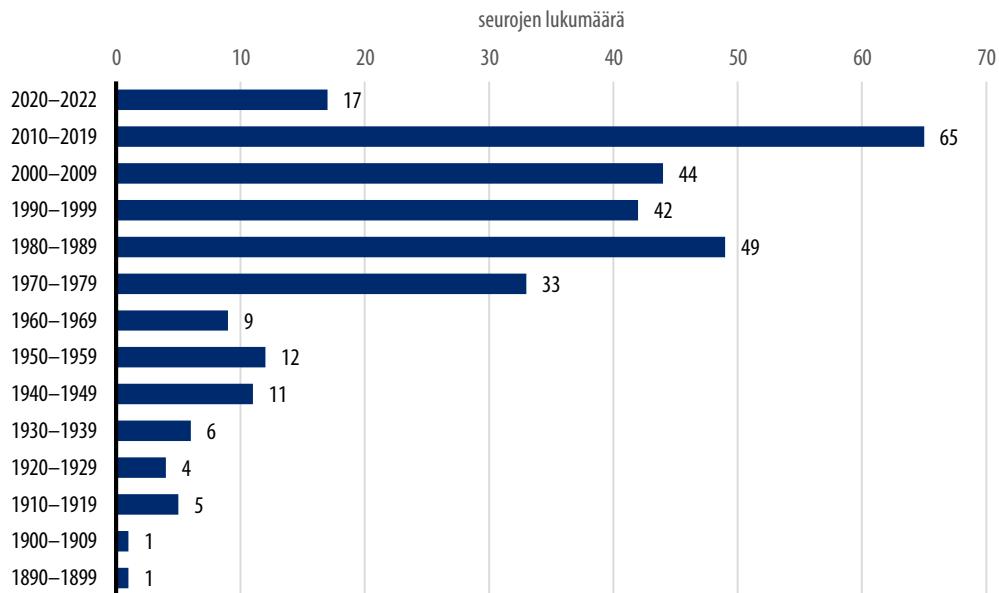

Pienien seurojen suurempi osuus pienemmillä paikkakunnilla on luonnollista rajallisen asukasmäärän vuoksi. Pienelle paikkakunnalle jopa yksittäisen paljon harrastetun valtalajin seuraan on vaikeampi kerätä yli 50 jäsentä kuin suuremmissa kunnissa. Vastaavasti suurissa kaupungeissa toimii enemmän yli 1 000 jäsenen, vetovoimaisen brändin ja ammattimaisesti johdettuja suurseuroja, jotka ovat todennäköisesti myös kaventaneet pienempien seurojen toimintamahdollisuuksia.

Seurojen perustamisvuodet

Kyselyyn vastanneista pienistä seuroista 299 ilmoitti seuran perustamisvuoden. Vanhin seura oli perustettu vuonna 1891 ja uusin vuonna 2022 (kuviot 5). Perustamisvuoden keskiarvo oli 1990, joka on keskimääräistä korkeampi. Vuoden 2016 seuratutkimusaineistossa seurojen perustamisvuoden keskiarvo oli 1970 (Koski ja Mäenpää 2018).

Kuvio 5. Pienten seurojen seurakyselyyn vastanneiden seurojen perustamisvuodet vuosikymmenittäin (n=299)

Kyselyyn vastanneista seuroista lähes puolet (42 %) on perustettu 2000-luvulla ja näiden seurojen toimintaa oli pyritetty keskimäärin 10 vuotta. Pieniä seuroja perustetaan vuosittain paljon, mutta on todennäköistä, että uudempia seuroja myös lopettaa toimintansa herkemmin kuin pidempään toimineet seurakuntat.

Havaintoja uusien ja vanhojen pienten seurojen perusprofiilien eroista

Kohtuullisen uusia vuonna 2010 tai myöhemmin perustettuja pieniä seuroja oli aineistossa 82 ja vanhoja ennen vuotta 1970 perustettuja pieniä seuroja oli aineistossa 49. Näiden kahden seuraryhmän vastauksista nousi esille muutamia olennaisia eroja, jotka kuvastavat omalta osaltaan pienten seurojen toimintakulttuurin ja toimintaympäristön muutoksia (Taulukko 2).

Taulukko 2. Ennen vuotta 1970 ja vuonna 2010 tai myöhemmin perustettujen seurojen olennaisia eroja seurakyselyn vastauksissa (n=49 ja n=82)

	Vanhat pienet seurat (n=49) - perustettu ennen vuotta 1970	Uudet pienet seurat (n=82) - perustettu vuonna 2010 tai myöhemmin
Seura toimii useamman eri kunnan alueella	2 %	17 %
Seuran aktiivisimman toimijan keski-ikä	55 v	44 v
Seuralla ollut yhteistyötä kunnan/ kaupungin kanssa	76 %	60 %
Seuralla ollut yhteistyötä yrityksen kanssa	24 %	57 %
Seura arvioi ”kehitysnäkymien parantuvan” vuonna 2023	35 %	55 %

Vuonna 2010 tai myöhemmin perustetut seurat ovat aloittaneet toimintansa entistä laajemmassa ja monimuotoistuneemmassa seurakulttuurissa missä eri lajien ja seurojen suuri määrä pakottaa uudempia seuroja liikuntaolosuhteiden osalta yhteistyöhön yritysten kanssa. Uusien pienten seurojen lajivalikoimassa oli eniten erilaisia budo- ja kamppailulajeja (n=20), sekä ratsastuksen ja hevosurheilun lajeja (n=17). Seuraavaksi suosituimmat lajit olivat frisbeegolf (n=6), futsal (n=6), jalkapallo (n=6) ja salibandy (n=6).

Seurajäsenten määrä

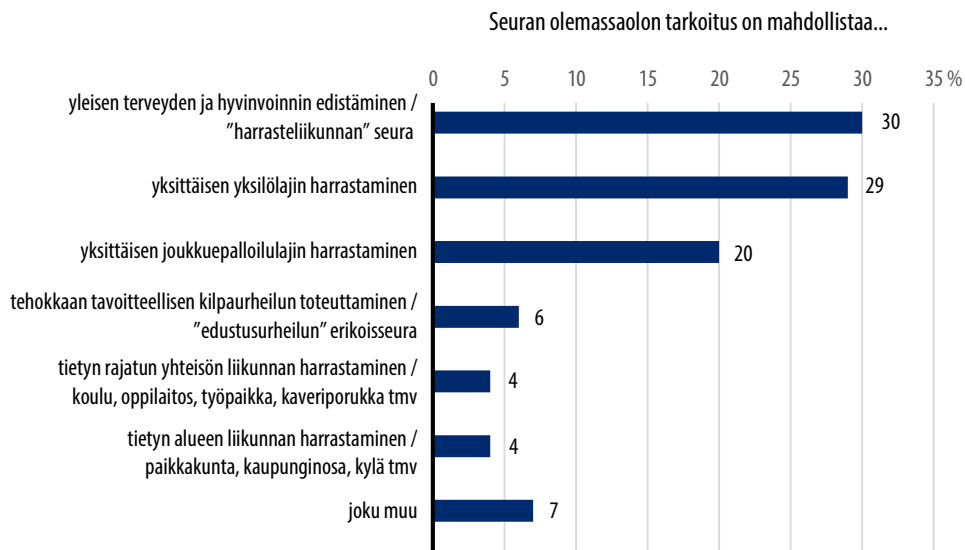
Seuran jäsenmäärä oli tämän selvityksen ainoa määre seuran luokittelemiseksi pieneksi seuraksi. Seuran jäsenyys ei ole eri lajeissa ja seuroissa tasalaatuinen mittari seuran toiminnan määrälle, mutta perinteisin ja käytetyin mittari se kuitenkin on. Seurakyselyssä jäsenmäärän vaihtelu oli melko tasaisesti 1–50 jäsenen välillä. Jäsenmäärän keskiarvo oli 31 ja mediaani 30.

Selvityksen aikana vahvistui käsitys jäsenyyden hyvin erilaisista tulkinnoista pienissä seuroissa. Seurahaastatteluissa tuli ilmi, että ainakin kolmessa seurassa (10 %) jäseneksi luokiteltiin suppeasti vain seuran ytimessä toimivat seura-aktiivit, mutta kaikkia seuran liikuntatoimintaan osallistujia ei jäseneksi luokiteltu. Seurakyselyyn vastanneiden joukossa oli yhteensä 17 seuraa, joilla oli alle 10 jäsentä ja pienimmässä seurassa oli vain yksi jäsen. Voi olla, että ainakin näissä seuroissa jäsenyys ei kata kaikkia seuran toimintaan osallistujia.

Seuran olemassaolon tarkoitus

Kysymykseen seuran olemassaolon tarkoituksesta seuroille annettiin seitsemän eri vaihtoehtoa, joista seuran tuli valita seuran olemassaolon tarkoitusta parhaiten kuvaava vaihtoehto. Lähes puolella (49 %) seuroista olemassaolon tarkoitus oli lajiorientoitunut eli haluttiin mahdollistaa yksittäisen yksilölajin (29 %) tai yksittäisen joukkuepaloilulajin (20 %) harrastaminen (kuvio 6).

Kuvio 6. Seurojen vastaukset seuran olemassaolon tarkoitusta kuvaaviin seitsemään eri vaihtoehtoon (n=302).

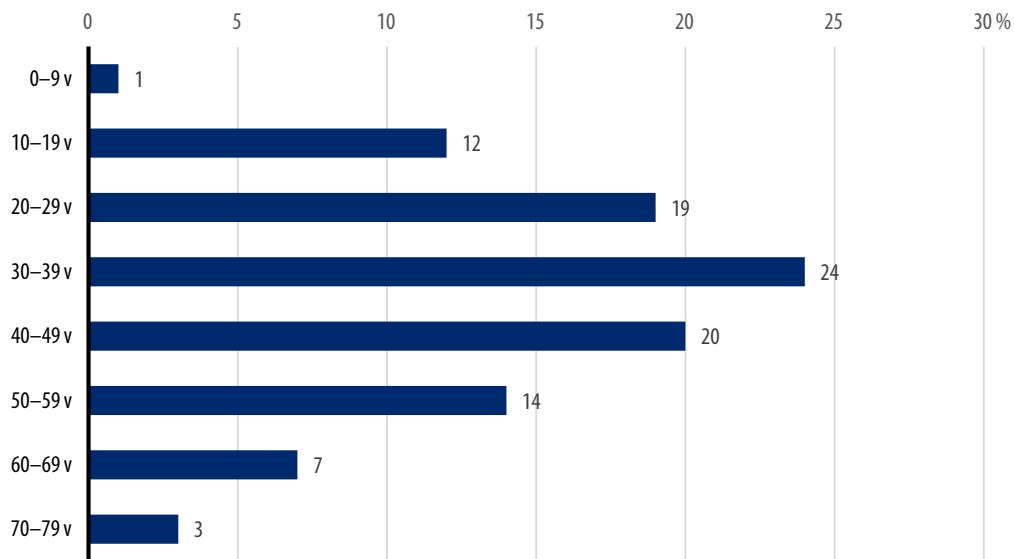
Pääosalla pieniä seuroja olemassaolon tarkoitus on harrasteliikunta ja harrastetason kilpaurheilu. Yleisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen harrasteliikuntaseurana ilmoitti olemassaolonsa tarkoitukseksi 30 prosenttia seuroista. Kyselyn muiden tietojen perusteella myös lajiorientoituneista seuroista (49 %) suurin osa osallistuu kilpaurheiluun harrastetasolla tai alimmilla sarjatasoilla. Tehokkaan ja tavoitteellisen kilpaurheilun toteuttamisen ilmoitti seuran olemassaolon tarkoitukseksi 6 prosenttia seuroista.

3.3.2 Toimintatietoja

Osallistujien keski-ikä ja sukupuolijakauma

Seurojen ilmoittaman liikuntatoimintaan osallistuvien keski-ikä keskiarvo oli 36 vuotta ja mediaani 35 vuotta. Noin kahdessa kolmasosassa (63 %) seuroja liikuntatoimintaan osallistuvien keski-ikä oli 20–50 vuotta. Joka neljännellä (24 %) seuralla osallistujien keski-ikä oli vähintään 50 vuotta ja vain harvalla pienellä seuralla liikuntatoiminnan pääkohderyhmänä oli lapset ja nuoret. Vain 13 prosentilla seuroista osallistujien keski-ikä oli alle 20 vuotta (kuvio 7).

Kuvio 7. Seurojen liikuntatoimintaan osallistuvien keski-ikä jakautuminen vuosikymmenittäin seuroissa. (n=281)

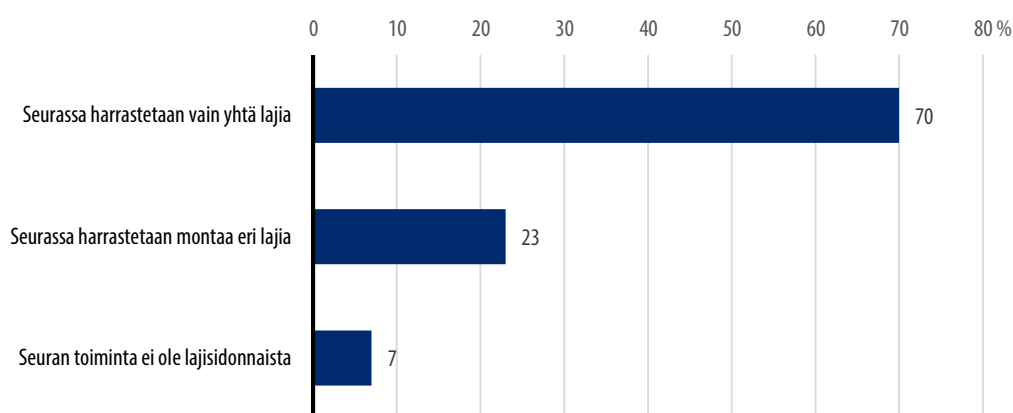

Viimeisen 12 kuukauden aikana pienten seurojen liikuntatoimintaan oli suurimmassa osassa seuroja osallistunut enemmän miehiä kuin naisia. Sukupuolijakauman ilmoitti 290 seuraa ja näissä seuroissa liikuntatoimintaan osallistujista kaksi kolmasosaa (67 %) oli poikia tai miehiä ja kolmasosa (33 %) tyttöjä tai naisia. Valtaosalla seuroista (68 %) liikuntatoimintaan oli vuoden aikana osallistunut molempia, sekä miehiä että naisia. Seuroista 27 prosentilla liikuntatoimintaan oli osallistunut pelkästään miehiä ja viidellä prosentilla seuroista oli osallistunut pelkästään naisia.

Harrastettavien lajien määrä ja lajit

Pienissä seuroissa valtaosassa (70 %) harrastetaan vain yhtä lajia (kuvio 8). Seuroista 23 prosenttia ilmoitti seurassa harrastettavan montaa eri lajia ja seitsemän prosenttia ilmoitti, että seuran toiminta ei ole lajisidonnaista.

Kuvio 8. Seurojen vastaukset seurassa harrastettavien lajien määrästä (n=302)

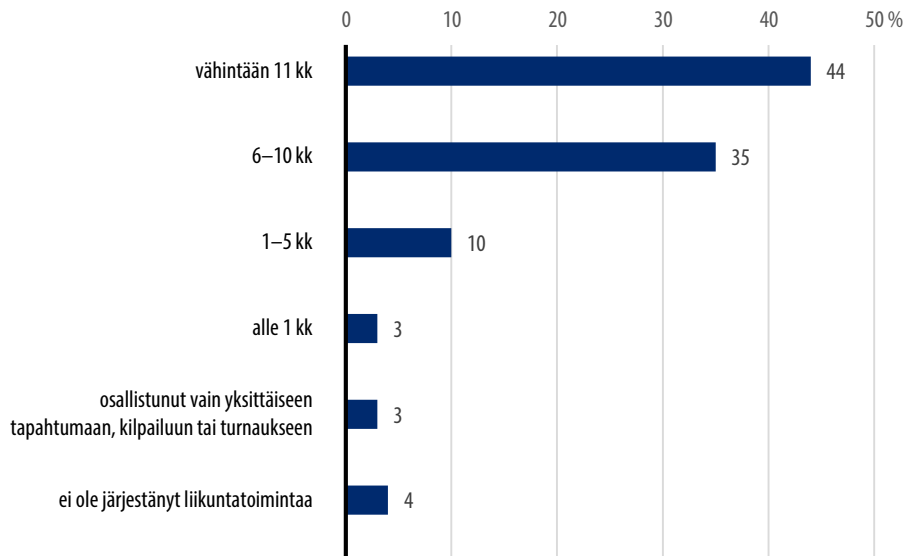
Lajinsa ilmoittaneissa 93 prosentissa seuroja harrastettiin 15 eri joukkuepalloilun lajia ja 73 eri yksilölajia eli yhteensä 88 eri lajia. Yksilölajien osuus seurojen laji-ilmoituksista oli 58 prosenttia ja joukkuepalloilun lajien osuus oli 42 prosenttia.

Seurojen lajiohjelmassa oli yksilölajeista eniten erilaisia budo- ja kamppailulajeja (22), ratsastusta (22) ja keilailua (10). Uudempia lajeja harrastettavien lajien joukossa olivat frisbeegolf (6), kahvakuula (4), padel (3), polkujuoksu (1), elektroninen urheilu (1) ja ropeskipping (1). Joukkuepalloilulajeista eniten oli seurojen ohjelmassa jalkapalloa (47), futsalia (20), salibandya (20), lentopalloa (18) ja jääkiekkoa (11).

Liikuntatoiminnan määrä vuodessa ja viikossa

Pienten seurojen järjestämän vuosittaisen liikuntatoiminnan määrä vaihtelee seurojen välillä paljon (kuvio 9). Vähintään 11 kuukautta eli lähes koko vuoden liikuntatoimintaa järjestää lähes puolet (44 %) seuroista ja vähintään puoli vuotta liikuntatoimintaa järjestää neljä seuraa viidestä (79 %).

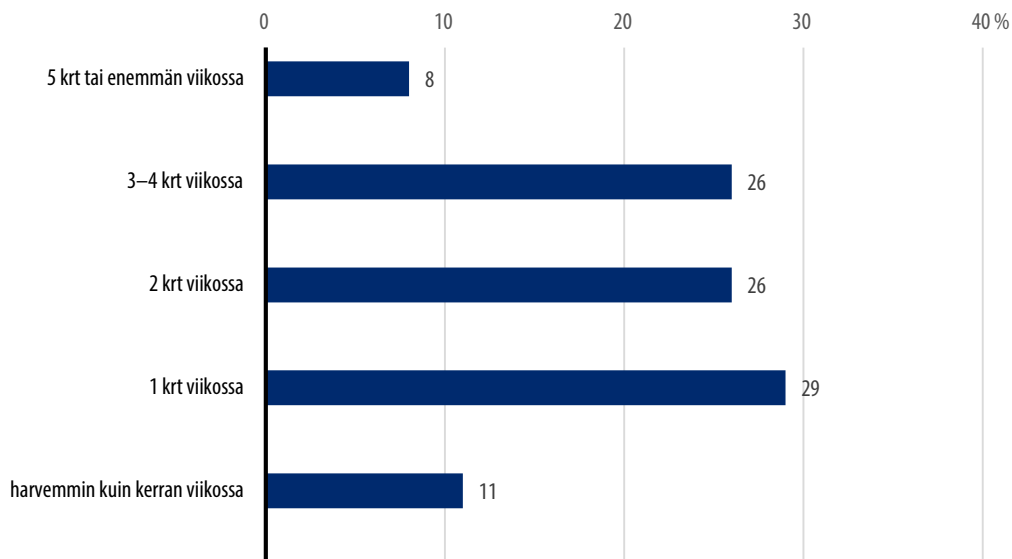
Kuvio 9. Seurojen järjestämän liikuntatoiminnan kesto kuukausissa viimeisen 12 kuukauden aikana (n=302)

Joka viides (21 %) pieni seura järjestää liikuntatoimintaa vuoden aikana vain lyhyen aikaa tai ei ollenkaan (kuvio 10). Neljä prosenttia seuroista ei ollut järjestänyt ollenkaan liikuntatoimintaa viimeisen 12 kuukauden aikana. Voi olla, että seuran jäsenet ovat silti harrastaneet seuran lajia, mutta seura ei ole tätä toimintaa järjestänyt.

Pienistä seuroista kaksi kolmasosaa (66 %) järjestää liikuntatoimintaa viikossa harraste-liikunnalle tyypillisen määrän eli korkeintaan kaksi kertaa viikossa (kuvio 10). Kahdeksan prosenttia seuroista järjestää liikuntatoimintaa vähintään viisi kertaa viikossa ja näistä seuroista suurin osa (61 %) oli järjestänyt liikuntatoimintaa lähes koko vuoden ajan eli vähintään 11 kuukautta.

Kuvio 10. Seurojen järjestämän liikuntatoiminnan määrä viikossa niiden kuukausien aikana, kun seura järjestää liikuntatoimintaa. (n=282)

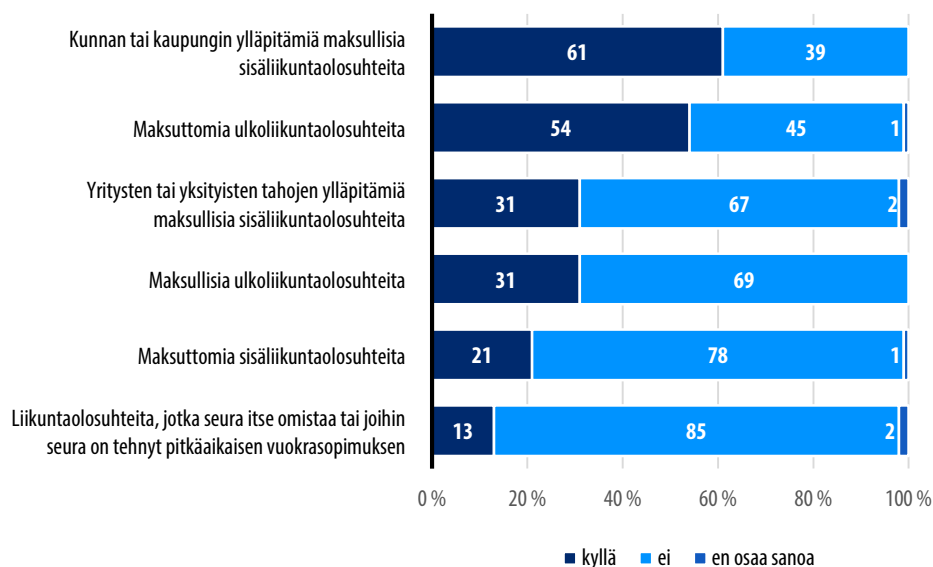

Pienten seurojen järjestämän liikuntatoiminnan määrässä on suuria vaihteluja. Seura-haastatteluissa (kts. luku 3.4.) tuli esille paljon eroja myös seurojen toimintalogiikassa liikuntatoiminnan järjestäjänä. Etenkin useassa yksilölajissa seuran rooli näyttää painottuvan vain kilpailujen ja kilpailumatkojen järjestäjänä, mutta arkisen harjoittelun hoitaa seuran jäsenet omatoimisesti ilman seuran organisoimista. Joukkuepallolajien seuroissa järjestettiin pääosin seuran organisoimaa viikoittaista harjoitustoimintaa.

Seurojen käyttämät liikuntaolosuhteet

Pienistä seuroista 38 prosenttia oli käyttänyt seuran liikuntatoimintaan liikuntaolosuhteita vain yhdessä olosuhderyhmässä (kts kuvio 11). Seuroista loput 62 prosenttia olivat käyttäneet vähintään kahta ja keskimäärin 2,5 eri olosuhderyhmää seuran liikuntatoimintaan viimeisen 12 kuukauden aikana.

Pienet seurukset pyörittävät liikuntatoimintaa eniten kuntien ylläpitämissä maksullisissa olosuhteissa (61 %) ja maksuttomissa ulkoliikuntaolosuhteissa (54 %) (kuvio 11).

Kuvio 11. Seurojen käyttämät liikuntaolosuhteet viimeisen 12 kuukauden aikana. (n=291)

Noin kolmannes (31 %) seuroista oli käyttänyt viimeisen vuoden aikana yritysten tai yksityisten tahojen ylläpitämiä maksullisia olosuhteita ja 13 prosenttia seuroista oli käyttänyt liikuntaolosuhteita, joita seura itse omistaa tai joihin seura oli tehnyt pitkäaikaisen vuokrasopimuksen.

Pienten seurojen toiminta on painottunut pääosin aikuisten liikuntaan ja suurimmassa osassa kuntia lasten ja nuorten liikunta on kuntien resurssien painopiste. Lisäksi harrastettavien lajien joukossa on myös paljon uusia lajeja tai vain yhden lajin toimintaan soveltuvia erikoisolosuhteita vaativia lajeja. Näiden seikkojen vuoksi moni pieni seura on joutunut hakemaan liikuntaolosuhteita kunnallisten liikuntaolosuhteiden ulkopuolelta.

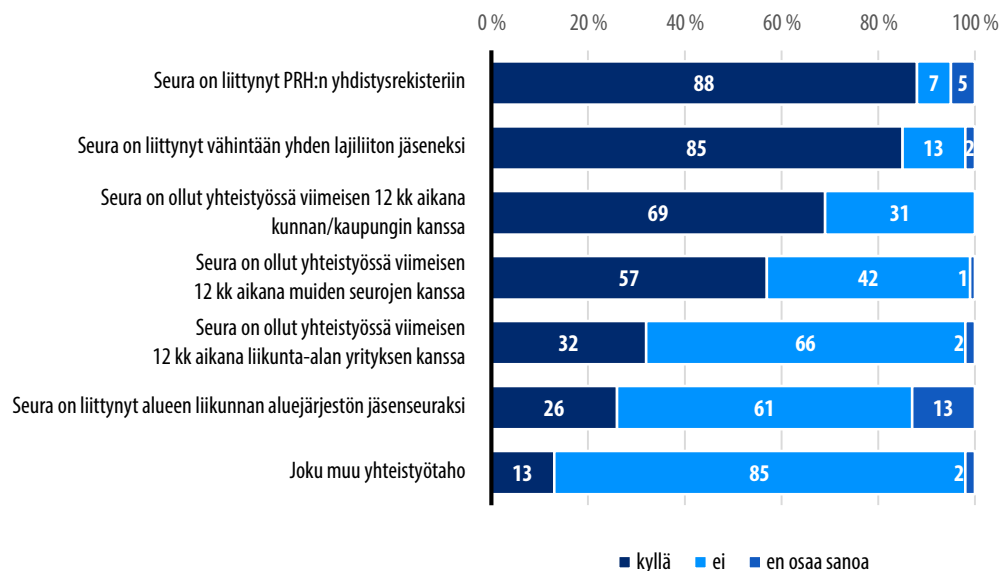
3.3.3 Johtaminen ja hallinto

Verkostot ja yhteistyökumppanit

Pienet seurat ovat liittyneet eri verkostoihin tai tehneet yhteistyötä laajasti, mutta melko vaihtelevasti (kuvio 12). Seuroista 88 prosenttia ilmoitti liittyneensä PRH:n yhdistysrekisteriin ja 85 prosenttia seuroista oli liittynyt vähintään yhden lajiliiton jäsen seuraksi. Ilman PRH:n yhdistysrekisterin jäsenyyttä seurat ovat keskimäärin jäsenenä tai tekevät yhteistyötä keskimäärin 2,6 eri yhteistyökumppanin kanssa.

Kuntien kanssa yhteistyötä on ollut vuoden aikana noin kahdella seuralla kolmesta (69 %). Huomionarvoista on, että 31 prosenttia pienistä seuroista ei ole ollut yhteistyössä kuntien kanssa eli eivät ole saaneet avustuksia tai käyttövuoroja kunnan omistamiin liikuntaolosuhteisiin tai tehneet muullakaan tavalla yhteistyötä kunnan kanssa. Näistä seuroista 43 prosenttia oli järjestänyt toimintaa yritysten omistamissa olosuhteissa ja 42 prosenttia seuroista oli järjestänyt toimintaa ulkoliikuntaolosuhteissa ilman käyttövuoromaksuja viimeisen 12 kuukauden aikana.

Kuvio 12. Pienten seurojen jäsenyydet ja yhteistyötahot viimeisen 12 kuukauden toimintavuoden ajalta (n=302)

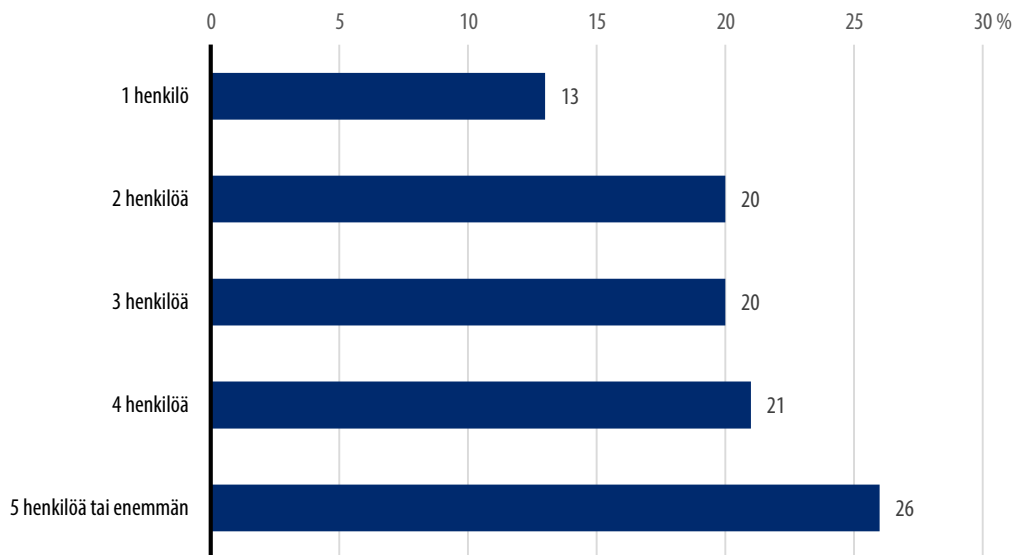

Seurakyselyyn vastanneista 302 seurasta 20 seuraa (7 %) ilmoitti etteivät ole liittyneet PRH:n yhdistysrekisteriin ja 16 seuraa (5 %) ei ollut varma liittymisestä. Näiden kaikkien 36 seuran rekisteröityminen tarkistettiin PRH:n tietopalvelusta (PRH:n tietopalvelu 2023/2). 30 seuran tiedot löytyivät yhdistysrekisterin tiedoista ja vain kuuden seuran (2 %) osalta tietoja ei yhdistysrekisteristä löytynyt, joten 30 seurajohtajalla oli virheellinen tieto seuran liittymisestä yhdistysrekisteriin.

Johtaminen ja ydintoimijat

Ennakkokäsitys siitä, että pienissä seuroissa toimii pääosin vain yksi aktiivinen ydintoimija, piti paikkansa vain 13 prosentissa seuroja (kuvio 13). Seuroista 87 prosentilla johtamis- ja hallintotyötä tekee vuosittain vähintään kaksi aktiivista henkilöä ja joka neljännellä seuralla (27 %) aktiivisia ydintoimijoita oli viisi tai enemmän.

Kuvio 13. Pienten seurojen johtamis- ja hallintotyötä aktiivisesti tekevien ydintoimijoiden määrä viimeisen 12 kuukauden aikana (n=303)

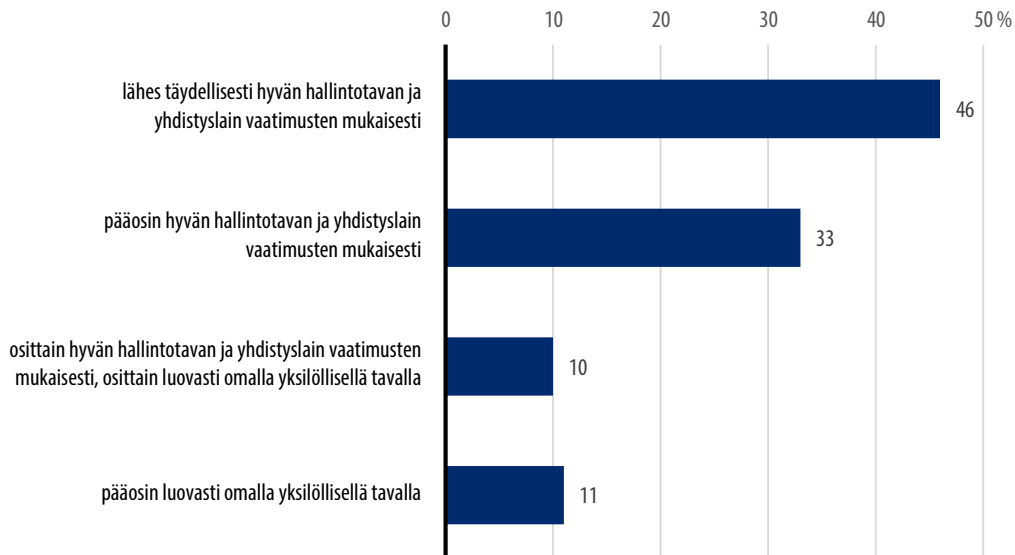
Pienissä seuroissa seuran ydintoimijan keski-ikä on 50,4 vuotta, joka on sama kuin vuoden 2016 seuraturkimusaineiston seurojen puheenjohtajien keskiarvo (Koski ja Mäenpää 2018). Vuonna 2010 tai sitä myöhemmissä perustetuissa seuroissa aktiivisimman ydintoimijan keski-ikä oli 43,8 vuotta.

Seurojen aktiivisimmista ydintoimijoista 71 prosenttia oli miehiä ja 29 prosenttia naisia. Vuonna 2010 tai myöhemmin perustetuissa seuroissa seuran aktiivisimmista ydintoimijoista naisia oli 40 prosenttia. Hieman yli puolella (53 %) seuralla aktiivisimman ydintoimijan rooli seurassa oli puheenjohtaja ja hieman alle puolella joku muu eli joku seuran hallituksen jäsenistä (39 %) tai joku muu henkilö (8 %).

Seuran johtamisen ja hallintotyöskentelyn toimintatapa

Seurakyselyn lopussa seurajohtajia pyydettiin arvioimaan seuran johtamisen ja hallintotyöskentelyn toimintatapaa viimeisen 12 kuukauden aikana. Johtamista ja hallintotyöskentelyä tarkennettiin kysymyksessä seuraavasti: ”Seuran johtamisen rakenteita (mm. puheenjohtaja, hallitus, vuosikokous) ja hallintotyöskentelyä (mm. talous, viestintä)”. Seuroja pyydettiin valitsemaan parhaiten kuvaava vaihtoehto annetuista neljästä vaihtoehdosta (kuvio 14).

Kuvio 14. Pienten seurojen valinnat seuran johtamista ja hallintotyöskentelyä kuvaavien neljän vaihtoehdon välillä. (n=302)

Seurajohtajien subjektiivisten arvioiden perusteella neljä seuraa viidestä (79 %) toteuttaa pienten seurojen johtamista ja hallintoa vähintään ”pääosin” hyvän hallintotavan ja yhdistyslain vaatimusten mukaan. Noin joka viidennessä (21 %) seurassa johtamista ja hallintoa toteutetaan enemmän tai vähemmän luovalla ja omalla yksilöllisellä tavalla.

Niissä 62 seurassa, jotka toteuttivat johtamista ja hallintoa omalla luovalla tavallaan, oli jäsenmäärän keskiarvo 27 ja vuositulojen keskiarvo 4 855 euroa. Pieni budjetti ei mahdollista suuria taloudellisia väärinkäytöksiä ja pieni jäsenmäärä takaa, että jäsenet hahmottavat melko helposti seuran toiminnan ja talouden kokonaisuuden. Läpinäkyvyys toteutuu pienessä seurassa helpommin kuin suuremmissa seuroissa. Tämä toteamus tuli myös suoraan muutamien seurajohtajien suusta 30 seurajohtajan haastattelujen yhteydessä.

3.3.4 Taloustietoja

Vuositulojen määrä

Seuran vuositulojen määrän ilmoitti kyselyssä 266 seuraa. Pienten seurojen vuositulojen keskiarvo oli 6 427 euroa ja mediaani 2 981 euroa. Vuositulojen määrässä oli isoja eroja. Suurimmalla osalla seuroista (67 %) oli vuosituloja alle 5 000 euroa (taulukko 3), mutta yhdellä yksittäisellä seuralla vuosituloja oli jopa yli 200 000 euroa.

Taulukko 3. Pienten seurojen lukumäärä vuositulojen mukaan kokoluokissa, sekä vuositulojen määrä yksittäistä jäsentä kohden vuonna 2022 tai vuonna 2022 päättyneellä 12 kuukauden toimintakaudella. (n=266)

Vuositulojen määrä €	Seurojen lukumäärä	Seuran vuositulojen keskiarvo	Seuran jäsenmäärän keskiarvo	Vuositulojen määrä per jäsen
alle 1 000 €	36	471 €	27 jäsentä	17 € / jäsen
1 000–4 999 €	143	2 370 €	29 jäsentä	82 € / jäsen
5 000–14 999€	70	8 426 €	37 jäsentä	228 € / jäsen
15 000 € tai yli	17	44 946 €	39 jäsentä	1 152 € / jäsen

Seurojen vuositulojen määrä suhteutettuna seuran jäsenmäärään vaihteli huomattavasti. Alle 1 000 euron vuositulojen seuroissa vuosituloja kertyi yksittäistä jäsentä kohden 17 euroa, kun vastaavasti yli 15 000 euron vuositulojen seuroissa vuosituloja kertyi 1 152 euroa jäsentä kohden. Yli 15 000 euron vuositulojen seurojen joukossa oli 36 prosenttia tavoitteellista kilpaurheilua toteuttavia seuroja eli keskimääräistä huomattavasti enemmän. Asukasluvultaan suuremmissa vähintään 50 000 asukkaan kunnissa pienten seurojen vuositulot (9 554 €) ovat lähes kolminkertaiset verrattuna pienempien alle 10 000 asukkaan kuntien pieniin seuroihin (3 405 €).

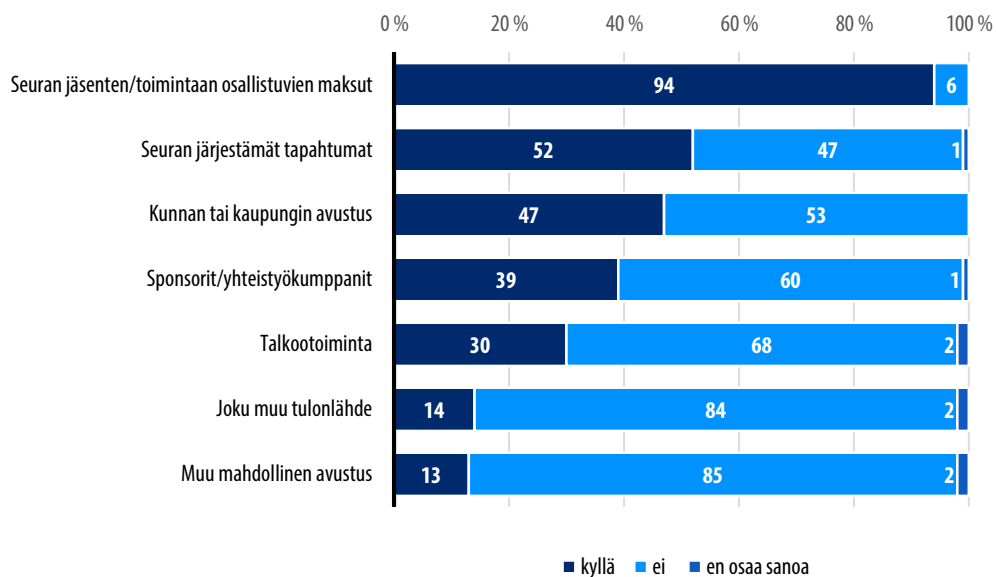
Pienten seurojen keskimäärin varsin pieniä talouslukuja tulkittaessa on hyvä muistaa, että harrastukseen liittyvien tulojen ja menojen kiertämisessä seurojen kautta on suurta vaihtelua eri lajien ja seurojen välillä. Pienen seuran vuositulot pysyvät pienenä ja taloushallintotyö kevyenä silloin, kun toimintaan osallistuvat maksavat monia toiminnan kuluja suoraan itse. Seurahaastatteluissa useampi seurajohtaja kertoi haluavansa pitää seuran hallinnon kevyenä ja siksi osallistujat itse maksavat suoraan muun muassa

harjoitusolosuhteiden kulut, sekä kilpailutoimintaan liittyviä matka- ja majoituskuluja. Pienen seuran vuositulojen ja -kuluja pieni määrä ei välttämättä tarkoita pieniä kuluja itse harrastajille.

Tulolähteiden yleisyys ja yleisin menoerä

Pienten seurojen vuosituloja kerätään monesta eri lähteestä (kuvio 15), vaikka vuositulojen määrä on suurempiin seuroihin nähden keskimäärin aika pientä. Lähes kaikki seurat (94 %) keräävät maksuja seuran jäseniltä ja toimintaan osallistuvilta henkilöiltä.

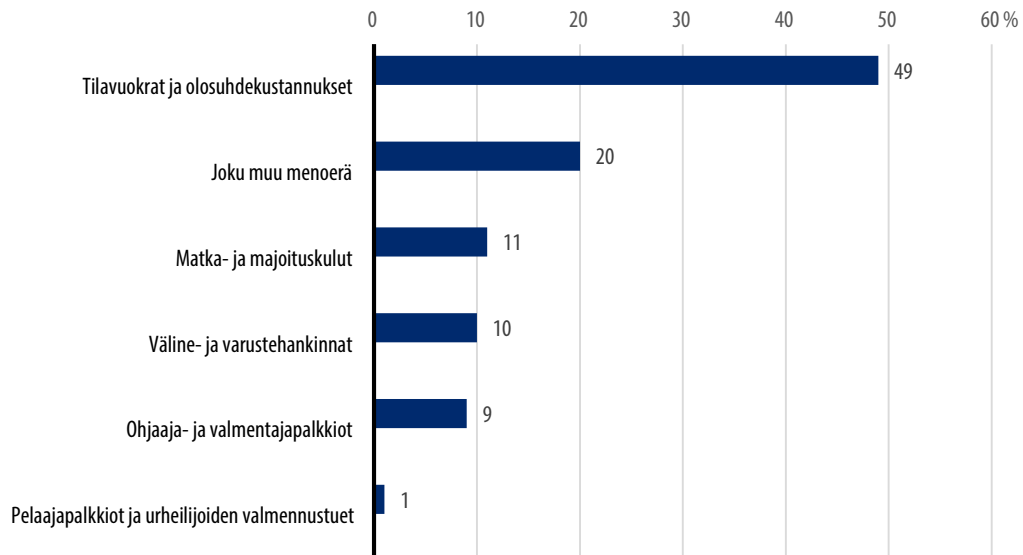
Kuvio 15. Pienten seurojen vuositulojen eri lähteiden yleisyys vuonna 2021 tai vuonna 2021 päättyneellä 12 kuukauden tilikaudella. (n=302)

Toimintaan osallistuvien maksujen lisäksi seuroista noin puolet (52 %) saa tuloja järjestämällä tapahtumia ja noin joka kolmas seura (30 %) oli järjestänyt talkootoimintaa viimeisen vuoden aikana. Kunnan avustusta pienistä seuroista oli saanut hieman alle puolet (47 %) ja sponsoreilta tuloja oli saanut 39 prosenttia seuroista.

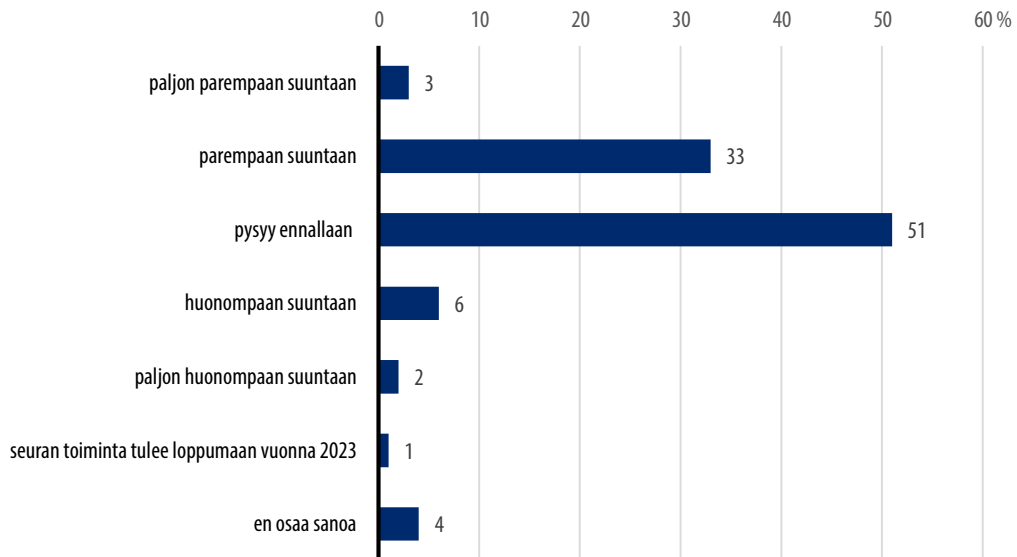
Pienten seurojen suurin menoerä vuositason tasolla on lähes puolella (49 %) seuroista tilavuokrat ja olosuhdekustannukset (kuvio 16) ja toiseksi suurin menoerä oli ”joku muu menoerä” (20 %). ”Joku muu menoerän” avovastauksien maininnoista hieman yli puolet (53 %) oli kilpailutoimintaan liittyviä kuluja kuten tuomaripalkkiot, osallistumismaksut, sarjamaksut, kilpailuluvat, lisenssit ja palkinnot.

Kuvio 16. Pienten seurojen vuosimenojen suurin kuluerä vuonna 2021 tai vuonna 2021 päättyneellä 12 kuukauden tilikaudella. (n=301)

3.3.5 Kehitysnäkymät vuodelle 2023

Pienten seurojen arviot toiminnan ja elinvoiman kehittymisestä vuonna 2023 olivat pääosin neutraaleja tai positiivisia. Puolet (51 %) arvioi seuran toiminnan ja elinvoiman pysyvän ennallaan ja noin kolmannes (36 %) arvioi kehityksen menevän parempaan suuntaan (kuvio 17). Yhdeksän prosenttia seuroista arvioi kehityksen menevän vuonna 2023 huonompaan suuntaan. Neljä seuraa (1,4 %) arvioi seuran toiminnan jopa loppuvan vuonna 2023.

Kuvio 17. Pienten seurojen arviot seuran toiminnan ja elinvoiman kehityksestä vuonna 2023. (n=303)

Eroja ”*parempaan*” ja ”*huonompaan*” suuntaan vastanneiden seurojen kyselyvastauksissa löytyi jonkun verran. Seurojen jäsenmäärän ja vuositulojen välillä ei juuri eroa ollut, mutta muutamissa muissa vastauksissa eroja löytyi jonkun verran (taulukko 4). Kehitysnäkymien eroja ei selitä seuroissa harrastettavat lajit tai maakunta. Eri lajeista ja eri maakunnista löytyi melko tasaisesti seuroja molemmista ryhmistä.

Taulukko 4. Pienten seurojen erottavia tekijöitä seurakyselyssä kehitysnäkymiään ”parempaan suuntaan” ja ”huonompaan suuntaan” arvioineiden seurojen välillä. (n=134)

	Parempaan suuntaan arvioineet seurakunnat (n=108)	Huonompaan suuntaan arvioineet seurakunnat (n=26)
Seurojen perustamisvuoden keskiarvo	1996	1984
Jäsenmäärän keskiarvo	33	29
Vuositulojen keskiarvo	4 984 €	4 118 €
Kuntakokoluokka, josta keskimääräistä enemmän seuroja ryhmässä	10 000–49 999 asukkaan kunnat (44 %/keskiarvo kaikki 37 %)	Alle 10 000 asukkaan kunnat (31 %/keskiarvo kaikki 21 %)
Naisten osuus osallistujista	40 %	25 %
Nainen on seuran aktiivisin ydintoimija	35 %	15 %
Seura oli tehnyt yhteistyötä kunnan kanssa vuoden aikana	67 %	79 %
Seura oli tehnyt yhteistyötä yritysten kanssa vuoden aikana	40 %	21 %
Seura oli toteuttanut toimintaa yritysten liikuntaolosuhteissa vuoden aikana	33 %	14 %
Seuralla oli toteuttanut toimintaa omissa tai pitkäaikaisesti vuokratuissa liikuntaolosuhteissa vuoden aikana	20 %	0 %

Kyselyvastausten perusteella pienten seurojen positiivinen kehittyminen on hieman todennäköisempää keskisuurissa kunnissa (10 000–49 999 asukasta) toimivilla seuroilla ja naisvaltaisemmissa seuroissa, sekä seuroissa, joilla on enemmän omaa aktiivisuutta ja yhteistyötä myös yritysten kanssa on.

3.4 Seurahaastattelut

Pienten seurojen seurahaastattelun toteutuksen pohjatiedot ovat kirjattuina lukuun 2.

Seurajohtajien (n=30) haastattelun teemat olivat: 1) **Perustietoja ja arvioita seurasta** (vapaa kuvaus, historia ja eri vaiheet, liikuntatoiminta, johtaminen ja hallinto, viestintä, talous), 2) **Arvioita seuran vahvuuksista ja heikkouksista** ja 3) **Arvioita tulevaisuudesta** (kehitysnäkymät, kehityshalut, yhteistyön tarve ja mahdollisuudet).

Ennen jokaista seurahaastattelua haastattelija kävi läpi seuran seurakyselyyn antamat vastaukset, sekä tutustuttiin seuraan ja sen toimintaan seuran sosiaalisen median tai seuran nettisettisivujen tietojen pohjalta.

3.4.1 Perustietoja ja arvioita seurasta

Perustietoja haastatelluista viidestä eri seuraryhmästä

Seurahaastatteluihin muodostettiin viisi kuuden seuran ryhmää. ”Tietyn alueen” ja ”Tietyn rajatun yhteisön” liikunnan harrastamisen seuroista muodostettiin yksi yhteinen kuuden seuran ryhmä (taulukko 5).

Taulukko 5. Seurakyselyn perustietoja haastatelluista 30 seurasta viiteen eri seuratyyppiin luokiteltuna. (n=30)

	Yksilölajien seurat (n=6)	Joukkue- pallou- lajien seurat (n=6)	Kilpa- urheiluseurat (n=6)	Harraste- liikunta- seurat (n=6)	Alueen tai tietyn yhteisön seurat (n=6)
Perustamisvuoden keskiarvo	1999	1998	1969	1987	2008
Jäsenmäärän keskiarvo	28	31	39	26	31
Vuositulojen keskiarvo	2 467 €	4 666 €	54 863 €	4 940 €	3 833 €
Vuositulojen määrä / jäsen	88 € / jäsen	151 € / jäsen	1 406 € / jäsen	190 € / jäsen	124 € / jäsen
Osallistujien keski-ikä	37 v	40 v	23 v	45 v	25 v
Liikuntatoiminnan määrä	8,8 kk/vuosi 1,6 krt / vko	9 kk / vuosi 2,6 krt / vko	9,2kk / vuosi 4,2 krt / vko	7,3 kk / vuosi 1,3 krt / vko	6,5 kk / vuosi 1,9 krt / vko

Tässä yhteydessä esitellään arvioita pienten seurojen eri seuratyyppeiden perusprofiilien olennaisista eroista haastatteluissa saatujen 30 seurajohtajan arvioiden pohjalta.

Historia ja seuran elinvoiman vaiheet

Haastattelun 30 seuran historiasta ja vaiheista eri vuosikymmenten aikana löytyi monta erilaista tarinaa ja aaltoilevaa vaihetta. Noin puolet seuroista kuvasivat seuran elinvoimaa ja toiminnan nykytilannetta hyväksi tai ainakin vakaaksi. Nykyvaihetta haasteelliseksi tai hiipuvaksi kuvasi hieman alle puolet seuroista. Heikoksi tai hiipuvaksi tilannetta kuvaavista seuroista noin puolet mainitsi ongelmaksi seurajohdon tai jäsenistön ikääntymisen.

”Nyt on nousujohteista. On saatu lisää harrastajia.” *”Aika lailla tällä tasolla on menty”*
”Seura ei toiminut 20 vuoteen, mutta 2017 käynnistettiin uudestaan” *”Porukka vanhenee ja nyt on numerolappu jo jätetty pois rinnasta.”* *”Nyt on hiljaisempaa. Ei ole saatu uusia jäseniä.”*

Liikuntatoiminta

Haastateltujen seurojen järjestämän liikuntatoiminnan määrä vuoden ja viikon sisällä vaihteli merkittävästi. Seurat järjestivät liikuntaa toimintaa pääosin vain omalle jäsenistölleen, mutta kuusi yksilölajin seuraa järjesti liikunnan harjoituksia tai tapahtumia myös muille kuin seuran omille jäsenille. Kolme seuraa edisti kunnan liikuntatoimintaa myös ylläpitämällä kunnan liikuntaolosuhteita.

Liikuntatoiminnan rajoittavana tekijänä lähes puolella seuroista nousi esille vaikeus saada hyviä olosuhteita tai käyttövuoroja seuran käyttöön. Lajin tai paikkakunnan tarjoamat huonot toimintaedellytykset olivat osalla esteitä liikuntatoiminnan laajentamiselle.

”Kalenterissa on harjoitukset kolme kertaa viikossa, mutta usein jää kahteen kertaan.”
”Vakiorytmi on ollut jo pitkään. Talvikaudella kaksi viikkoharjoitusta ja kesät huilataan.”;
”Yksityisessä hallissa toimitaan... ja ilman lisensejä.”; *”Seura ei järjestä harjoittelua. Organisoidaan vain kilpailuja ja esittelytilaisuuksia.”;* *”Järjestämme valvottua toimintaa; ei ohjattua.”* *”Talviharjoittelutila puuttuu meiltä.”* *”Ennen oltiin vain harrastejoukkue, mutta sitten tasoa nostettiin ja noustiin.”*

Johtaminen ja hallinto

Pienten seurojen johtamista hoidetaan vaihtelevasti. Pääosalla seuroista johtaminen on yhdistyslain ja hyvän hallintotavan mukaisesti muodollisesti kunnossa, mutta käytännön toteutus on harvoin täydellistä. Vuosikokoukset pidetään, mutta muita kokouksia ja niiden

dokumentaatiota toteutetaan vaihtelevasti. Voi olla, että seuran johtamista ja järjestödemokratiaa hoidetaan pienissä seuroissa enemmän erilaisten pikaviestisovellusten avulla, kuin virallisissa kokouksissa.

Lähes kaikilla haastatelluilla seuroilla oli seuran oma pankkitili, mutta muutama seura-johtaja tunnusti tilin puuttumisen. Näissäkin seuroissa kerrottiin, että tieto seuran tuloista ja menoista on avoimesti seuran jäsenten tiedossa, eikä jäsenistö koe seuran erillisen tilin puuttumista ongelmana.

Noin puolia haastatelluista seuroista pyöritettiin pääosin vain yhden aktiivisen henkilön voimin. Muutamassa seurassa johtamis- ja hallintotyötä tehtiin etenkin jäsenmäärään ja liikuntatoiminnan määrään nähden melko paljon.

”Johtaminen ei ole kovin helppoa, mutta aika yhteisöllistä se on.” ”Tapahtumat on meillä hyvin organisoitu. Perustoiminta pyörii omatoimisesti.” ”Hallitus on neljä henkilöä ja sihteerin kanssa olen työpari.” ”Hallitus on kyllä nimetty, mutta mää hoidan seuran arkikuvioita.” ”Tehään mitä jaketaan” ”Yhden miehen homma on ollut. Ei ole ollut vuosikokouksiakaan enää.” ”Syyskokoukset on virallisia... ja tarvittaessa muutkin.” ”Alussa oli kaikkea joo, mutta nyt hallinto on jäänyt.”

Talous

Pienten seurojen karkeitä talouden tunnuslukuja ja perustietoja vuosituloista ja -kuluista on esitelty tarkemmin luvussa 3.3. Seurahaastattelujen keskustelujen perusteella noin puolet seuroista on pitänyt seuran toiminnan ja sen myötä myös seuran talouden ja taloushallinnon suppeana ja yksinkertaisena.

Noin puolella seuroista erilaista toimintaa oli monipuolisemmin ja sen myötä tulojakin kertyi monipuolisemmin. Perustoiminnan lisäksi seurat toteuttivat satunnaisesti ja vaihtelevasti sponsorihankintaa, matkoja, juhlia, talkoita ja erilaista myyntitoimintaa. Muutamalla seuralla oli tiivistä yhteistyötä joko kunnan tai liikuntaolosuhteita ylläpitävän yrityksen kanssa. Yhden seuran kylkeen oli perustettu jopa oma tuki-ry.

Haastattelujen perusteella pienten seurojen talous tuntui olevan hyvin hallinnassa ja vain harvoin talous mainittiin toimintaa rajoittavana tekijänä. Toki kilpailutoimintaan liittyvät suuret kulut nousivat esille noin kolmasosalla seuroista. Etenkin palloilulajien ja muutaman yksilölajin seuroissa virallisten otteluiden ja kilpailujen kilpailuluvan, tuomarien tai muiden järjestämiskulujen osuutta seuran kokonaistaloudessa kritisoiitiin liian korkeaksi.

”Jäsenet maksaa 425 euroa per henkilö.” ”Tapahtumat, talkoot ja avustus ovat päätuloina” ”Varainkeruupuoli on aktiivista. Tänä vuonna lisätuloja tulee tansseista. Kunnan avustukset ovat vähentyneet.” ”Hankitaan palloja ja myydään. Saadaan 2 euroa välistä.” ”Jonkun verran on oravannahkakauppaa.” ”Kalliimpaa on. Liitto... tai liiton piiri nostaa maksuja jatkuvasti.”

Viestintä

Haastatelluilla 30 seuralla oli käytössään runsaasti erilaisia viestintävälineitä ja -kanavia. Jokainen seura käytti vähintään kahta eri viestintäkanavaa ja enimmillään käytössä oli kuusi eri kanavaa. Suosituimpia kanavia olivat WhatsApp (23 seuraa) ja Facebook (22). Muina melko yleisinä viestintämuotoina mainittiin Instagram (11) ja sähköposti (9). Seuran perinteisiä www-sivuja oli käytössä enää kahdeksalla seuralla ja osaa näistäkin oli seurajohtajien mukaan päivitetty viime aikoina huonosti. Näiden lisäksi seurojen viestintävälineinä mainittiin myös sanomalehdet (3), Nimenhuuto (3), Messenger (2), Tik-Tok (2) LinkedIn (1), Signaali (1) ja tekstiviestit (1).

Viestintävälineiden ja -kanavien kirjo oli monimuotoinen, mutta varsinkin nuorempien seurajohtajien haastatteluissa viestintää pidettiin tärkeänä osana seuran toimintaa. Muutama haastateltu seurajohtaja mainitsi seurassa toimivan vielä erillinen some- tai mediatiimi, joiden päätehtävänä on ideoida ja kehittää seuran viestintää, sekä tuottaa aktiivisesti sisältöä seuran viestintäkanaviin. Toki osa seurajohtajista tuskaili myös monia eri rinnakkaisia viestintäkanavia, joista osaa käytetään vain satunnaisesti tai huonosti.

”Erilaisia WhatsApp-ryhmiä on ja tekstiviestit vanhemmalla ryhmällä.” ”Paljon on WhatsApp-höpinää, mutta sähköposti on virallinen viestiväline.” ”www-sivut on, mutta niitä on päivitetty tosi harvoin.” ”On oma some-tiimi ja suhteellisen vahva joukko onkin.”

3.4.2 Arvioita seuran vahvuuksista ja heikkouksista

Haastatteluissa kysyttiin seurajohtajilta arvioita oman pienen seuran ”vahvuuksista” ja ”heikkouksista”.

Vahvuuksia

Pienten seurojen johtajien arvioissa yhteisöllisyys ja hyvä yhteishenki mainittiin puolella haastatelluista seuroista (15) vahvuutena ja useimmiten heti ensimmäisenä vahvuutena. Pienen henkilömäärän myötä kaikki tuntevat toisensa ja useampi seura kuvasi seuran jäsenistöä myös ”kaveriporukaksi”. Hyvä yhteishenki ja tiivis yhteisö tarkoitti toki osalla seuroista toimintaa lähes ulkopuolisilta suljettuna yhteisönä, johon ei välttämättä edes

haeta tai haluta uusia jäseniä. Neljä seuraa kertoikin seuran tarkoista valintaperiaatteista uusien jäsenten osalta ja yksi seura oli kirjannut uusien jäsenten ottamisen ehdot jopa seuran sääntöihin.

Seurajohtajien muita arvioita pienen seuran vahvuuksista olivat hyvä yhteistyö toimintaympäristön eri toimijoiden kanssa (5 seuraa), seuran johtamisen tehokkuus/nopeus/ketteruus (4), vakaa talous tai selkeä/tarkka taloushallinto (4) ja seurassa harrastamisen edullisuus (3).

"Idyllinen pikkuseura. Kaikki tuntee toisensa." "WhatsApp-rinki on kaveriporukka myös urheilun ulkopuolella. On saunailtaa ja muutakin toimintaa." "On tiivis ja hyvähenkinen yhteisö. Uusien osalta varmistellaan henkilön sopivuus jo ennen mukaanottoa." "On hyvä talkoohenki yli seurarajojen." "Meillä on hyvä yhteistyö kunnan kanssa." "Pieni porukka toimii hyvin. Saadaan nopeasti aikaan."

Heikkouksia

Haastateltujen seurajohtajien arvioiden mukaan seuran yleisimmät heikkoudet olivat liikkujien ja urheilijoiden puute (8), jäsenistön vanheneminen (7) ja vapaaehtoisten toimijoiden vähäinen määrä tai aktiivisuuden puute (7). Muina heikkouksina mainittiin talous tai resurssipula (5), seuran vetäjien puute tai vastuun jatkuva kasautuminen vain yhdelle henkilölle (4) ja seurassa harrastettavan lajin vetovoiman puute (2).

"Meitä on liian vähän. Ei ole saatu uutta nuorta väkeä." "Ei kertakaikkiaan enää pelaajat riitä." "Ukkoutuminen on suurin haaste. Nuoria laji ei kiinnosta." "Kokeilijoita on joitakin, mutta harva innostuu." "On vaikea löytää ihmisiä, jotka käyttää aikaa seuran hyväksi." "Jos lopettaisin, niin seura varmaan kaatuisi."

3.4.3 Arvioita tulevaisuudesta

Haastattelujen viimeisessä teemassa seurajohtajat arvioivat tulevaisuutta ja erityisesti seuran kehitysnäkymiä ja kehityshalua, seuran halua pysyä itsenäisenä, sekä seuran tarvetta yhteistyöhön ulkopuolisten tahojen kanssa.

Kehitysnäkymät ja kehityshalut

Seurakyselyssä haastatelluista 30 seurasta 18 arvioi tulevaisuudessa seuran toiminnan ja elinvoiman pysyvän ennallaan ja 12 seuraa arvioi seuran toiminnan ja elinvoiman kehittyvän parempaan suuntaan.

Kyselyn ja haastattelujen vastauksista päätelleen noin kaksi kolmesta seurasta oli pääosin tyytyväisiä seuran toiminnan nykyiseen tasoon, eikä suurempia kehityshaluja ollut. Seuran kehityshaluista kertoi noin joka kolmas seura. Vain muutamalla seuralla oli isompia kehitys- ja kasvuideoita tuleville vuosille.

”Uutta toimintamuotoa juuri suunnitellaan” “Kasvua on ja jäseniä tulee enemmän. Laajennetaan toimintaa myös toiselle paikkakunnalle.” “Aina pyritään kehittämään. Näkyvyyttä parannetaan muille opiskelijoille ja tavoitteena on perustaa kolmas joukkue seuraan.” “Saadaan ensi kesänä paremmat olosuhteet. Kisojen järjestäminen on helpompaa. Liiton kanssa yhteistyö toimii älyttömän hyvin.”

Suurin osa kehityshaluista koski nykyisen toiminnan laadullista kehittämistä tai maltillista laajentamista.

”Koitetään parantaa nyky muodossa. Uudistetaan tapahtumia ja muutamia matkoja.” “Ei ole isoja haluja muuttaa... toki vähän nykyistä toimintaa voidaan parantaa.” “Tää on ollut hyvä näin. Meidän pitää uudistua, mutta ei vielä tiedetä kuinka.”

Osalla seuroista kehittämishaluja on, mutta niiden konkreettiselle toteuttamiselle oli haasteita ja esteitä.

”Saunailloissa on aina jotain kehitysideoita... mutta kaikki kuitenkin jää aina johtoryhmälle.” “Ei ole osaamista ja resursseja kehittämiseksi.” “Joka vuosi mennään kausi kerrallaan. Ei sen pidemmälle ole suunniteltu.”

Osa seuroista ei ole edes vakavasti pohtinut vaihtoehtoja nykytoiminnalle tai seura toimii ilman suurempia visioita vain kausi kerrallaan ”tässä ja nyt”. Muutamalla seuralla kehitysnäkymissä oli jopa synkkiä sävyjä.

”Ollaan jääty vähän isompien seurojen varjoon.” “Ei hirveästi ole enää haluja. Loppuuko 10 vuoden päästä. Saa nähdä.”

Itsenäisyys ja tarve toimintamallin muutoksille

Haastatelluista seuroista suurin osa haluaa jatkaa nykyisellä ”pienen seuran” toimintamallilla ja itsenäisenä yhdistyksenä. Kysymykseen mahdollisuudesta yhdistää voimia toisen seuran kanssa tai liittyä jaostoksi yleisseuraan ei saanut suurta kannatusta seurajohtajilta.

”Autonomia kumpuaa perustamishistoriasta. Seura on haluttu pitää vain yhdessä kaupunginosassa.” “Ei voida olla osa isompaa seuraa. Nyt voidaan päättää maksuista

ja muista. Enää ei liitytä mihinkään.” ”Itsenäisenä on helppo tehdä päätöksiä. Ei tarvitse kysyä muilta. Itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus on meille tärkeää.” ”Halutaan tehdä omalla tavalla juttuja. Meillä on ylpeys omaan juttuun.” ”Hallituksen jäsenet ovat itsenäisyyden kannalla.”

Noin kolmasosa haastatelluista seuroista oli vuosien varrella pohtinut seuran toimintamalliin liittyen erilaisia muutos- tai kehitysvaihtoehtoja, mutta pääosa näistäkin seuroista ei ole löytänyt riittäviä perusteita muutoksille tai voimia tehdä itse muutoksia.

”On mietitty yhdistymistä toisen seuran kanssa, mutta hyötyjä on aika vähän. Päätöksenteon keveys on nyt valtti.” ”Ei ole mahdollisuus mennä osaksi suurta seuraa, mutta vielä ei ole nähty mitään erityistä syytä. En tiedä saisiko vuoroja yhtä hyvin ja todennäköisesti maksutkin nousisivat.” ”Jos mentäisiin yhteen, niin seuran tulisi keksiä rahaa meille. Rahapula se on isossakin seurassa.”

Muutamista seurajohtajien kommentteista päätellen suuremmat seurat eivät myöskään kovin aktiivisesti houkuttele pienempiä seuroja fuusioitumaan suurempaan seuraan.

”Ihmeen vähän suuret seurat kampanjoi pienille seuroille mitään.” ”Ei suuret seurat ole kiinnostuneita meistä... muuta kuin meidän parhaista pelaajista.” ”Suuret seurat ovat myös vähän kateellisia meille.”

Yhteistyö

Haastatelluista seuroista vain harva oli valmis suurempiin rakenteellisiin muutoksiin tai fuusioitumaan toisen seuran kanssa. Kaksi haastateltua seuraa oli ollut aikaisemmin yleisseuran lajijaostona, joista toinen on harkinnut paluuta takaisin yleisseuran lajijaostoksi. Yksi haastatelluista seuroista oli kahden junioriseuran yhdessä perustama neutraali uusi seura aikuisten edustusjoukkueen toimintaan.

Rakenteellisia isoja muutoksia oli harkinnut vain muutama seura, mutta puolet pienistä seuroista oli aktiivisia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyötä oli tehty pääosin vain paikallisesti ja yhteistyötahoista eniten mainintoja saivat kunnat (8) ja muut seurat (6). Aktiivisesta yhteistyöstä kunnan kanssa kertoneet seurat toimivat alle 10 000 asukkaan kunnissa (4) tai 10 000–49 999 asukkaan kunnissa (4). Suurissa kaupungeissa (50 000 asukasta tai enemmän) toimivista seuroista kukaan ei kertonut aktiivisesta yhteistyöstä kaupungin kanssa.

”Kunta on hyvin matkassa. On meille kumppani.” ”Meillä on läheiset suhteet kuntaan. Ylläpidetään seurana lajin olosuhteita.” ”Kunnan kanssa tehdään jo paljon. Sieltä tulee myös pyyntöjä.” ”Olosuhteiden kehittämässä tehdään kyllä yhteistyötä muiden seurojen

ja lajien kanssa, mutta ei itse toiminnassa.” ”Isommissa kilpailuissa on saatu muilta seuroilta talkoolaisia ja tulospalvelun osaajia.” ”Toisen seuran kanssa on ollut farmisopimus ja saatu sieltä lainapelaajia.”

”Toivottaisiin, että lajiliitto auttaisi myös meitä pieniä seuroja. Aina puhutaan vain isoista seuroista ja isoista tapahtumista.”

Noin puolet seuroista ei tee aktiivista yhteistyötä ja osa näistä seuroista ei näe yhteistyölle edes tarvetta tulevaisuudessa. Moni pieni seura toimii ”minimiliekillä” tehden vain pakolliset ydinasiat ja aktiivinen yhteistyö koettiin vaativan seurajohdolta lisäpanostuksia.

”Yhteistyö toisi lisää töitä. Haluamme säilyttää hallinnollisen helppouden.” ”Yhteistyö on tosi vaikeaa.” ”Tehtiin aiemmin ohjausta kunnalle, mutta rahallinen korvaus on niin pieni. Ei enää venytä.”

3.4.4 Pienten seurojen olennaisia eroja seuratyypeittäin olemassaolon tarkoituksen mukaan

Tavoitteellisen kilpaurheilun edustusurheilun seurat (n=6)

Pienten seurojen joukossa tavoitteellisen kilpaurheilun kuusi ”edustusurheilun seuraa” erottuivat selkeimmin muista haastatelluista seuroista ja seuratyypeistä. Näillä seuroilla oli keskimäärin yli 10 kertaa suuremmat vuositulot ja vuositasolla keskimäärin yli puolet enemmän liikuntatoimintaa kuin muilla haastatelluilla pienillä seuroilla. Näistä seuroista neljä (66 %) toimii yli 50 000 asukkaan kaupungeissa.

Tavoitteelliseen kilpaurheiluun erikoistuneista seuroista neljä oli pienempien ”erikoislajien” seuroja, joissa keskimääräinen seurakoko on lajissa ylipäätään melko pieni. Kaksi seuraa oli isompien valtalajien seuroja, joista löytyy myös paljon jäsenmäärältään suuria seuroja. Nämä kaksi seuraa olivat yhden toimintaryhmän aikuisten kilpaurheiluun keskittyviä seuroja ilman omaa junioritoimintaa tai harrasteliikunnan toimintaryhmiä.

Tavoitteellisen kilpaurheilun kuudella pienellä seuralla seuran johtamista, hallintoa ja viestintää toteutettiin keskimäärin tiiviimmällä rytmillä ja laajemmalla ryhmällä kuin muilla pienillä seuroilla. Tulevaisuuden kehitysnäkymien osalta ei olennaisia eroja ollut muihin pieniin seuroihin nähden. Suurimmalla osalla seuroja tulevaisuuden arvioitiin pysyvän pääosin ennallaan ja muutama seura piti tulevien vuosien kehitysnäkymiä jopa nykytilannetta haasteellisempänä.

Lajiorientoituneet seurat (n=12)

Lajiorientoituneille joukkue- ja yksilölajien seuroille tietyn lajin harrastamisen mahdollistaminen pääosin aikuisiällä oli olennainen osa seurojen olemassaolon tarkoitusta. Näiden seurojen perustajista pääosa oli jo aiemmin harrastanut samaa lajia ja etenkin joukkuepalloilulajien pienissä seuroissa oli tyypillistä, että juniorina harrastaneet pelaajat haluavat jatkaa pelaamista muutaman väli vuoden jälkeen. Lajin harrastajat perustavat ensin lajin ”höntsäryhmän” ja hetken toimittuaan ryhmästä syntyy seura. Osa näistä joukkuepalloilulajien seuroista toimi vain yhden toimintaryhmän ja yhden kaveriporukan seurana eli lähes ”suljettuna” seurana.

Noin puolessa yksilölajien lajiorientoituneissa seuroissa harjoittelutoiminta tapahtui itsenäisesti ilman seuran organisointia ja seuran pääasiallinen rooli oli huolehtia lajin kilpailujen vaatimista tehtävistä ja seuran yleisestä hallinnoinnista.

Lajiorientuneille seuroille hallinnollinen keveys ja maltilliset tulevaisuuden tavoitteet olivat keskimääräistä yleisempiä. Lajiin kuuluvat seuran pakolliset tehtävät hoidettiin, mutta ei juurikaan mitään muuta.

Harrasteliikuntaseurat tai alueen tai tietyn yhteisön seurat (n=12)

Harrasteliikuntaseurat ja tietyn alueen tai tietyn yhteisön seuroilla vain harvalla liikuntaohjelma kohdistui vain tiettyyn lajiin. Pääosalla seuroista määriteltyä lajiorientaatiota ei ollut ja liikuntaohjelmassa oli useampia lajeja tai liikuntamuotoja. Muutamalla seuralla liikuntaohjelman kerrottiin vaihtuvan joustavasti yhteisön ja jäsenten tarpeiden, vuoden-aikojen tai liikuntaolosuhteiden saatavuuden mukaan. Näiden seurojen liikuntatoiminnassa korostui siis keskimääräistä suurempi liikuntatoiminnan joustavuus ja jäsenten liikuntatarpeiden kuuntelu.

Harrasteliikuntaseurojen ja tietyn alueen tai tietyn yhteisön seurojen toiminta tuntui olevan pääosin melko rauhallista ilman suuria intohimoja tai riitoja seurassa. Lyhyiden toimintakausien, viikkoharjoitusten vähäisen määrän ja vaihtuvien osallistujien myötä seuran yhteisöllisyyden ja hyvän yhteishengen syntyminen tuntui olevan vastaavasti keskimääräistä heikompa. Myös kiinnostus seurajäsenyyteen oli osalla seuroista melko vähäistä. Kilpailutoiminnan puute tai vähäinen määrä kilpailutoimintaa koettiin rajoittavan tämän tyyppisten seurojen medianäkyvyyttä ja osa seuroista koki tämän vuoksi toimivansa paikkakunnan tai alueen ihmisiltä piilossa.

Noin kolmasosalla harrasteliikunnan ja tietyn alueen tai yhteisön seuroista oli yleistä tavallista tiiviimpi yhteistyö taustayhteisön muun muassa oppilaitoksen tai olosuhteen ylläpitäjän kanssa. Muutama tämän ryhmän pienemmän paikkakunnan seura tuntui toimivan kunnassa kuin osana kunnan liikuntatoimea, mutta vastaavasti suurempi osa näistä seuroista toimi täysin ilman minkäänlaista yhteistyötä kunnan kanssa.

4 Yhteenvetoa

Tässä luvussa tiivistetään selvitysprosessin aikana saatuja olennaisia tietoja ja kokonais-arvioita pienistä seuroista.

4.1 Pienten seurojen perusprofiili

- Suomessa toimii laaja kirjo erilaisia pieniä seuroja – pääosin harrasteliikuntaa painottavia seuroja
- Liikuntatoimintaan osallistujien keski-ikä on 36 vuotta ja vain 13 prosentilla seuroista osallistujien keski-ikä on alle 20 vuotta
- Noin puolet pienistä seuroista järjestää liikuntatoimintaa läpi vuoden ja joka viides seura järjestää toimintaa korkeintaan puolet vuodesta
- Kaksi seuraa kolmesta järjestää viikoittain liikuntatoimintaa korkeintaan kaksi kertaa viikossa
- Kuusi prosenttia pienistä seuroista on tavoitteelliseen kilpaurheiluun erikoistuneita seuroja
- Osa yksilölajien pienistä seuroista ei järjestä seurassa harjoittelutoimintaa, vaan seuran päätehtävä on organisoida kilpaluja ja tapahtumia, sekä niihin osallistumista
- Seurojen vuositulojen keskiarvo oli 6 427 euroa eli keskimäärin 207 euroa yhtä jäsentä kohden
- Noin puolella seuroista vuoden suurin kuluerä oli liikuntaolosuhteisiin liittyvät maksut – noin joka kolmas seura järjestää vuosittain toimintaa yritysten ylläpitämässä olosuhteissa
- Seuran hallinto ja johtaminen on järjestetty noin 80 prosentilla seuroista hyvän hallintotavan ja yhdistyslain periaatteiden mukaisesti ja noin 20 prosentilla seuroista luovasti omalla tavalla
- Pienen seuran suurimpina vahvuuksina pidetään yhteisöllisyyttä ja ”ketteryyttä”

- Pienen seuran suurimpina heikkouksina pidetään vakauden puutetta, sekä uusien jäsenten ja resurssien hankintakykyä
- Noin joka kolmas seura arvioi seuran toiminnan ja elinvoiman kehittyvän parempaan suuntaan vuonna 2023 ja puolet seuroista arvioi toiminnan ja elinvoiman pysyvän ennallaan
- Vain harvalla seuralla on suuria kehityssuunnitelmia tulevaisuuteen
- Pääosa seuroista haluaa säilyttää seuran itsenäisyyden ja autonomisuuden

Pienten seurojen rooli ja merkitys osana suomalaista seuratoimintaa

Selvityksessä saatujen tietojen vertailu koko suomalaista seuratoimintaa koskien on vaikeaa, koska etenkin kokonaisvaltaisia tutkimuksia on tehty vähän ja harvoin. Seuratoiminta laajenee ja monimuotoistuu. Seuratoiminnan määrittelyä tehdään monella eri tavalla ja tietoa kerätään eri määrityksillä. Kaikkien seurojen tai liikuntayhdistysten tietoja ei kerätä kattavasti ja kokonaisvaltaisesti yhteen rekisteriin. Lajiliittoihin liittyneistä jäsenseuroista on olemassa Jyväskylän Ammattikorkeakoulun ylläpitämä seuratietokanta, mutta sen ulkopuolelle jää etenkin pieniä paikallisesti toimivia harrasteliikuntaseuroja.

Tässä kappaleessa esitettävät prosenttiluvut ovat selvityksen tekijän eri tietolähteistä johdattelemia ”sivistyneitä arvioita” pienten seurojen osuudesta suomalaisen ry-seuratoiminnan kokonaisuudessa.

- Suomessa toimii vuosittain noin 2 000–2 500 pientä alle 50 jäsenen liikunta- ja urheiluseuraa.

Karkea arvio 2 500 pienen seuran osuudesta kaikkien 8 000–10 000 liikunta- ja urheiluseuran tunnusluvuista ovat

- jäsenmäärästä noin 6–10 %
- liikuntatoiminnan toimintavolyymista noin 3–5 %
- vuosituloista noin 2–4 %
- yksilölajeissa pienten seurojen rooli ja merkitys keskimääräistä suurempi
- joukkuepalloilun lajeissa pienten seurojen rooli ja merkitys keskimääräistä pienempi
- uusille lajikulttuureille pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä suurempi
- pienemmillä paikkakunnilla ja haja-asutusalueilla pienten seurojen rooli on keskimääräistä suurempi

- suurissa kaupungeissa ja kasvukeskuksissa pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä pienempi
- aikuisten seuratoiminnassa pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä suurempi
- lasten ja nuorten seuratoiminnassa pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä pienempi
- harrasteliikuntatoiminnalle pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä suurempi
- tavoitteelliselle kilpaurheilulle pienten seurojen rooli ja merkitys on keskimääräistä pienempi

5 Johtopäätöksiä ja pohdintaa

5.1 Kolmannen sektorin pienten seurojen elinvoima ja rooli seuratoiminnan kokonaisuudessa

Lasten ja nuorten urheilu, ammattimainen seuratoiminta ja tavoitteellinen kilpaurheilu kehittyvät ja kasvavat pääosin suuremmissa seuroissa

Lasten ja nuorten urheilu on painopistevalinta etenkin perinteisten valtalajien seuroissa. Kasvukeskusten perinteisten valtalajien seuroista suuri osa on kasvanut jäsenmäärältään suureksi. Suuruus on mahdollistanut päätoimisten työntekijöiden palkkaamisen. (Mäenpää ja Koski 2019, Mäenpää 2021). Lasten ja nuorten urheilu ja ammattimainen seuratoiminta kehittyvät ja kasvavat Suomessa pääosin suuremmissa seuroissa.

Seuratoiminnan asiantuntijoiden haastatteluissa moni arvioi pienillä seuroilla olevan roolia ja merkitystä tavoitteellisessa kilpaurheilussa vain urheiluun innostajana ja urheilijanpolun alkuvaiheessa. Urheilijanpolun nuorten ja aikuisten vaiheessa tavoitteellisen kilpaurheilun laatu- ja vaatimustaso lisääntyy. Pienet seurat eivät pysty resursseillaan vastaamaan toiminnan laatu- ja vaatimustasoon suurempien ja ammattimaisesti johdettujen seurojen rinnalla, etenkin joukkuepallolajeissa.

Aikuisten tavoitteellista kilpaurheilua myös eriytyy ”emoseuroista”

Tavoitteellisen kilpaurheilun joukkuepallolajien seuroissa on jo pitkään ollut trendi edustusjoukkueiden tai -ryhmien eroamisesta emoseuroista omiksi rekisteröidyiksi yhdistyksiksi. Saman seuranimen alla voi toimia juniori-ry:n rinnalla erillinen aikuisten edustusurheilun ry- tai oy-seura. Myös joissain yksilölajeissa kuten maastohiihdossa aikuisten tasolla toimii entistä enemmän erilaisia ski-teameja, joissa toimii pääosin pieni määrä aikuisikäisiä kilpahihtäjiä. Suurimmassa osassa näissä tavoitteellisen kilpaurheilun eriytyneissä seuroissa on alle 50 jäsentä tai ainakin alle 50 urheilijaa.

Tavoitteellisen kilpaurheilun seurojen eriytyminen emoseuroistaan tapahtuu pääosin edustusurheilijoiden, heidän valmentajien tai yksittäisten managerien halusta saada enemmän vapautta ja valtaa omaan urheiluun liittyvissä asioissa. Toki on myös seuroja, joissa edustusurheilun eriyttäminen on tehty emoseuran tai seuran junioritoiminnan aloitteesta liian suurien taloudellisten riskien pelossa.

Aikuisten harrasteliikunnassa on markkinarakoa pienille seuroille

Aikuisten ja vanhusten harrasteliikuntaan ja harrastetason kilpaurheilun on seura-toiminnassa jäänyt ainakin toistaiseksi markkinarakoa pienemmille seuroille myös kasvukeskuksissa. Kasvukeskusten pienempien seurojen haastatteluissa useampi seurajohtaja totesi, että paikkakunnan suuremmilla seuroilla ei ole edes kiinnostusta järjestää aikuisten harrasteliikuntaa ja harrastetason kilpaurheilua.

Aikuisten organisoitua harrasteliikuntaa toteutetaan yhä enemmän myös kaupallisella toisella sektorilla ja osittain myös vapaamuotoisissa toimintaryhmissä neljännellä sektorilla. Toisen ja neljännen sektorin toimijat ovat aikuisten harrasteliikunnan toteuttajina kilpailijoita kolmannen sektorin pienille seuroille.

Uudet lajikulttuurit ja vähän harrastetut lajit lisäävät pienten seurojen määrää

Uusien lajikulttuurien organisoitu toiminta kasvaa ja kehittyy alkuvaiheissa lähes aina pienissä seuroissa. Tällä hetkellä pääosa frisbeegolf- ja padel-seuroista ovat vielä pieniä alle 50-jäsenen seuroja, mutta lajien kovan suosion myötä moni seura kasvaa ainakin kasvukeskuksissa jo muutamassa vuodessa suureksi. Sama kehitystrendin ovat läpikäyneet aikanaan muun muassa salibandyn ja cheerleadingin seurat.

Uusien lajien uusilla seuroilla on ainakin alussa vaikeuksia löytää lajille sopivia olosuhteita tai saada käyttövuoroja kuntien ylläpitämiin olosuhteisiin. Keskimääräistä useampi seura uusissa lajeissa järjestääkin toimintaansa yksityisissä olosuhteissa.

Suomessa harrastetaan paljon eri lajeja. Suurella osa vähän harrastettuja lajeja on vaikea löytää omalta paikkakunnaltaan suurta määrää omasta lajista kiinnostuneita ja merkittävä osa seuroista toimii vuodesta toiseen alle 50 jäsenen seurana.

Uusien ja pienten lajien pienet seurat toimivat lähes aina vapaaehtois pohjalta ja vailla suurempaa mediahuomiota eli suurelta yleisöltä piilossa. Näiden syiden vuoksi pienten lajien seuratoiminta voi helposti jäädä seurojen edunvalvonnassa suurempien lajien ja suurempien seurojen varjoon.

Haja-asutusalueet ja kasvukeskukset tarjoavat erilaiset toimintamahdollisuudet pienille seuroille

Seurojen ekosysteemi ja pienten seurojen toimintamahdollisuudet eriytyvät haja-asutus-alueilla ja kasvukeskusten välillä merkittävästi. Molemmista löytyy pieniä seuroja, mutta niiden synty- ja kehityshistoriassa, sekä toimintaohjelmissa on merkittäviä eroja.

Muuttotappiosta kärsivillä pienillä paikkakunnilla toimii vähän seuroja ja tarjolla oleva lajiohjelma on suppea. Vain harvoin uusiin lajeihin tai pienempiin erikoislajeihin pienelle paikkakunnalle perustetaan omaa seuraa, mutta suurempien valtalajien jo pitkään toiminut seura on useasti alle 50 jäsenen pieni seura.

Suurissa kaupungeissa ja kasvukeskuksissa perinteisissä valtalajeissa ammattimaisesti johdetut vahvat seurat ja vetovoimaiset seurabrändit ovat näivettäneet monen saman lajin pienemmän seuran toiminnan. Vastaavasti uusiin lajeihin, pienempiin erikoislajeihin ja erilaisiin ”harrasteliigoihin” osallistumista varten perustetaan jatkuvasti uusia pieniä seuroja. Suurissa kaupungeissa seuratoiminnan ekosysteemi on laaja ja polarisoitunut.

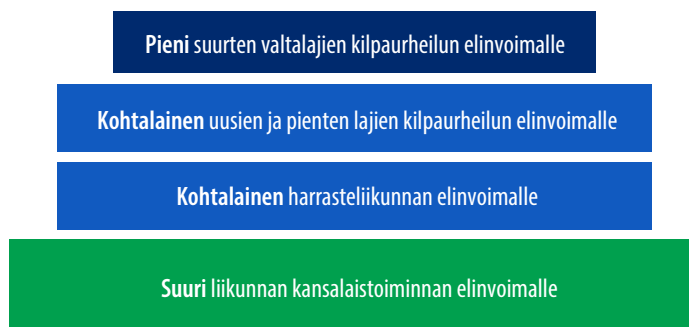
Pienen seuran toiminta on ”kansalaistoimintaa puhtaimmillaan”

Miksi Suomessa ja muuallakin Euroopassa on suuri määrä pieniä liikunta- ja urheiluseuroja?

Vapaa kansalaistoiminnan periaate ja yhdistymisen vapaus ylläpitää laajaa ja monimuotoista seuratoimintaa. Ihmisillä ja epävirallisilla ryhmillä on oikeus ja mahdollisuus virallistaa oman yhteisön toiminta perustamalla oma ”virallinen” seura.

”Pienten seurojen toiminta on kansalaistoimintaa juuri puhtaimmillaan”, sanoi yksi asiantuntija osuvasti jo selvitysprosessin alkuvaiheissa.

Kuvio 18. Kolmannen sektorin pienten liikunta- ja urheiluseurojen rooli ja merkitys osana suomalaista seuratoimintaa.

5.2 Iso kuva – pienten seurojen toimintaympäristö ja tulevaisuus

Halutaanko kolmannella sektorilla tukea ja kehittää myös pienten seurojen toimintaa? Onko neljäs sektori parempi kasvualusta pienimuotoiselle seuratoiminnalle?

Tässä selvityksessä on selvitetty pääosin PRH:n yhdistysrekisteriin rekisteröityjen kolmannen sektorin pienten seurojen tilannetta ja toimintaprofiilia. Toki seurakyselyyn vastanneista seuroista kaksi prosenttia (n=6) eivät kyselyyn vastaamisen hetkellä olleet rekisteröityneitä kolmannen sektorin seuroja, vaan ne toimivat niin sanotulla neljännellä sektorilla ”vapaa kansalaistoiminnan” ryhmänä.

Kolmannen sektorin pienten liikunta- ja urheiluseurojen tilannetta ja tulevaisuutta pohdittaessa on tarkoituksenmukaista laajentaa perspektiiviä, sekä tehdä vertailua ja laajentaa pohdintaa koskemaan myös toisen sektorin kaupallisia toimijoita ja etenkin neljännen sektorin vapaita toimintaryhmiä.

Neljännellä sektorilla toimii nykyään jo monia erilaisia pieniä ”seuroja” kortteli- ja harrasteliigoissa, sekä halli- ja puulaaki- sarjoissa. Erilaisiin kuntoilutapahtumiin voi osallistua myös epävirallisten liikuntayhteisöjen nimissä. Suomessa voi toteuttaa organisoitua ryhmätoimintaa ilman seuran rekisteröitymistä yhdistysrekisteriin ja ilman osallistujan pakkoa hankkia lajiliiton urheilijalisenssiä. Osa kunnista myöntää näille pienyhteisöille myös harjoitusvuoroja ja ainakin muutama kunta on myöntänyt vapaan kansalaistoiminnan ryhmille jopa erillisiä toiminta-avustuksia.

Pienten liikunta- ja urheiluryhmien toiminnassa kolmannen ja neljännen sektorin raja on kuin veteen piirretty viiva. Kuinka neljäs sektori toimii ja mikä on neljännen sektorin rooli kolmannen sektorin rinnalla? Tätä pohtivat Pasi Mäenpää (ei sama Pasi Mäenpää kuin tämän selvityksen tekijä) ja Maija Faehnle Kansalaisyhteiskunnan verkkolehdeissä vuonna 2021.

”Kun kolmas sektori on lähestynyt julkista valtaa ja toimii joskus suorastaan sen jatkeena, neljättä sektoria voi pitää astetta vapaampana ja alttiimpana synnyttämään ja jalostamaan uusia ideoita. Se näyttää myös mobilisoivan väkeä, joka ei järjestötoiminnasta innostu, ja siinäkin mielessä voimistaa kansalaisyhteiskuntaa.”

”Neljäs sektori syntyy ja kasvaa äkkiä sosiaalisessa mediassa ja järjestäytyy siellä löyhästi ja kevyesti. Keveys voi kuitenkin hidastaa toimintaa, jos pitää hakea rahoitusta, hakea lupia tai tehdä vuokrasopimuksia.”

”Kolmatta sektoria neljäs sektori ei mielestämme uhkaa, vaan se voi ruokkia sitä uusilla toimintatavoillaan. Esimerkiksi somen kautta toteutuva avoimuus ja joukkoistaminen

voivat avata uusia mahdollisuuksia – elleivät järjestöporukat ole sitten jo itse niitä löytäneet.”

Monessa lajikultuurissa ja lajiliitossa seurojen toiminta on kehittynyt tai sitä on aktiivisesti kehitetty pääosin tavoitteellisen kilpaurheilun ja suurempien ammattimaisesti johdettujen seurojen näkökulmasta. Ammattimainen urheilu ja seuratoiminta loittonee pikkuhiljaa kansalaistoiminnan perinteestä kohti yritysmäistä toimintalogiikkaa eli yhteiskunnallisesti kohti yrityssektorin toimintaa. Seuratoiminnan monimuotoisen toisen laidan, neljännen sektorin kyljessä elävän, harrasteliikunnan ja pienempien seurojen toiminnan kehittäminen on ollut eri lajeissa huomattavasti vähäisempää.

On viitteitä, että kolmannen sektorin ”virallinen” laji- ja seuratoiminta on muuttunut vallitsevan kehityksen myötä jo liian raskaaksi pienemmille harrasteliikuntaseuroille. Yhdistyslain perusvelvoitteiden ja hallintotöiden lisäksi liittojen seurojen jäsenmaksut, sarjamaksut tai kilpailulupamaksut, lisenssimaksut, sekä palloilulajeissa viralliset sarja-järjestelmät jatkuvasti kohoavien tuomarimaksujen kanssa ovat pienemmille seuroille jo suuri kustannus- ja työaika- ja -resurssit. Seurakyselyn tiedoissa ja seurajohtajien haastatteluissa oli monia tietoja ja suoria kommentteja liian raskaasta järjestelmästä pienille seuroille.

Kolmannen sektorin liian raskas ja byrokraattinen järjestelmä voi lisätä neljännen sektorin liikunta- ja urheilutoimintaa. Korkeiden kustannusten ja raskaan ”byrokraattian” vuoksi moni pieni liikuntayhteisö jää toimimaan neljännelle sektorille. Moni kaupallisen sektorin yrittäjä ja halliyritys tukee tätä kehitystä järjestämällä liittojen kilpailutoiminnan rinnalla byrokraatialtaan kevyempää ja kustannuksiltaan huokeampaa kilpailutoimintaa epävirallisille ryhmille ja seuroille. Ainakin salibandyssä lajiliitto on tunnistanut tämän tyyllisen toiminnan kilpailijaksi liiton virallisille sarjoille (Helsingin Sanomat 14.4.2023).

Eri sektorien välille ei kuitenkaan kannata rakentaa liian vahvoja raja-aitoja ja vastakkainasettelua. Voi olla hyvä, että suomalaisella organisoitulla liikunta- ja urheilutoiminnalla on olemassa oma etenevä ”seurapolku” eri kehitysvaiheineen. Seura voi aloittaa toiminnan neljännen sektorin epävirallisena toimintaryhmänä ja myös jäädä sinne halutessaan. Toiminnan vakiintuessa ja tavoitteiden kasvaessa osa neljännen sektorin toimintaryhmistä rekisteröityy kolmannen sektorin viralliseksi seuraksi. Tavoitteiden ja ammattimaistumisen kasvaessa ry-seura voi osittain toteuttaa myös veronalaista liiketoimintaa tai siirtyä kokonaan toisen sektorin osakeyhtiö -seuraksi.

Toisen, kolmannen ja neljännen sektorin roolia ja merkitystä suomalaiselle liikunta- ja urheilukultuurille, sekä seuratoiminnalle olisi hyvä pohtia ainakin lajiliitoissa, kunnissa ja valtiovallan toimesta. Organisoitua liikunta- ja urheilutoimintaa on hyvä kehittää eri sektorirajojen ylittävänä laajana asiana, eikä pelkästään kolmannen sektorin perinteistä seuratoimintaa koskien.

Tulevaisuus – pienten seurojen rooli ja merkitys kolmannen sektorin seuratoiminnalle

Kuinka kolmannen sektorin seuratoiminta kehittyy tulevaisuudessa Suomessa? Onko seuratoiminnan monimuotoisuus ja pienet seurat rikkaus vai rasite seuratoiminnan kokonaisuudelle? Tuetaanko ja kehitetäänkö vain isompien ja ammattimaisesti toimivien seurojen roolia seuratoiminnan kokonaisuudessa? Haluavatko lajiliitot, kunnat ja valtio tukea kilpaurheilun rinnalla myös harrasteliikuntaa ja aktiivista kansalaistoimintaa?

Yhdistyslakiin 8.2.2023 (Finlex – Yhdistyslaki) tehdyt uudistukset keventävät jonkin verran kolmannen sektorin seurojen ja etenkin pienempien seurojen johtamisen ja hallinnon vaatimuksia, mutta vastaavasti seuratoiminnan ammattimaistumisen trendi ja erilaiset seurakehittämisen ”ideaalimallit” laajoine laatuvaatimuksineen ovat pääosin epärealistisia pienten seurojen kehittämisen tarpeisiin.

Suuret ja ammattimaisesti johdetut seurat ovat päässeet jo tasolle, jossa seuroilla on kykyä kasvaa ja kehittyä myös omatoimisesti. Pienten seurojen määrän kasvu ja toiminnan kehittyminen vaatii liikuntapoliittista tahtoa, sekä valtion, kuntien, lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen tukea ja apua.

LÄHTEET

- Breuer C., Hoekman R., Nagel S. & Werff H. 2015. (eds.) Sports clubs in Europe. Finder.fi -yrityshaku, Fonecta. Yhtiömuotoiset urheiluseurat vuosilta 2017–2020. Finlex. Yhdistyslaki 503/1989 ja sen uudet säädökset 8.2.2023. Viitattu 28.3.2023.
- Helsingin Sanomat 14.4.2023 "Höntsäävät äijät hylkäsivät salibandyn"
- Koski, P. & Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Lahden kaupungin liikuntapalvelut 2022. Lahden kaupungin liikuntapalvelujen välittämä tieto syyskuussa 2022 Lahden kaupungin yhteistyöseuroista. Sähköposti 8.9.2022.
- Mäenpää, P. & Faehnle, M. "Nousussa nyt: neljäs sektori." Kansalaisyhteiskunnan verkkolehti 4/2021.
- Mäenpää, P & Koski, P 2019. Suuret seurat suurennuslasin alla. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:20.
- Mäenpää, P. 2021 Yleisseurojen tilanne ja tulevaisuus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2021:32
- PRH-tietopalvelu 2022. PRH:n tietopalvelun välittämä tieto syyskuussa 2022 Lahteen rekisteröityneistä liikuntayhdistyksistä. Sähköposti 13.9.2022.
- PRH-tietopalvelu 2023/1. PRH:n tietopalvelun välittämä tieto vuonna 2022 rekisteröityneistä liikuntayhdistyksistä. Sähköposti 9.3.2023.
- PRH-tietopalvelu 2023/2). Yhdistysrekisterin perustiedot. Viitattu 23.2.2023.
- Seuratietokanta 2022. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu/LIKES. www.seuratietokanta.fi. Viitattu 12.9.2022.
- Seuratietokanta 2023. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu/LIKES. www.seuratietokanta.fi. Viitattu 13.4.2023.
- Tilastokeskus. Väestörakenne [verkkajulkaisu]. Viiteajankohta: 2021. ISSN=1797-5379. Helsinki. Viitattu: 15.3.2023.

Liite 1. Haastatellut seuratoiminnan asiantuntijat

Ryhmä	Henkilö	Taho
Joukkuepallolajien lajiliitot	Mervi Kilpikoski	Salibandyliitto
	Lasse Keski-Loppi	Palloliitto
	Hanna Kanasuo	Lentopalloliitto
Yksilölajien lajiliitot	Kari-Pekka Seppänen	Hiihtoliitto
	Emmi Korpiola	Ratsastajainliitto
	Heli Turja	Keilailuliitto
Liikunnan aluejärjestöt	Laura Härkönen	Keski-Suomen Liikunta
	Suvi Karusaari	Lapin Liikunta
	Marko Mäenpää	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu
Kuntien Liikuntatoimi	Tommi Lanki	Lahden kaupunki, Liikuntapalvelut
	Jukka Makkonen	Kuusamon kaupunki, Liikuntatoimi
	Risto Kanerva	Tuusulan kunta, Liikuntapalvelut
Yleiset asiantuntijat	Kati Lehtonen	Jyväskylän Ammattikorkeakoulu / LIKES
	Rainer Anttila	Olympiakomitea
	Pasi Koski	Turun Yliopisto

Liite 2. Pienet seurat -seurakysely

Pienten liikunta- ja urheiluseurojen seurakysely on tarkoitettu seuroille:

- joilla on jäseniä 50 tai vähemmän
- jotka toteuttavat päätarkoituksenaan liikuntaa tai urheilua

HUOM! Kysely EI ole tarkoitettu osakeyhtiö (oy) -seuroille!

Kyselyssä on 22 nopeasti vastattavaa kysymystä. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia.

Seura voi saada kyselyn vastattavaksi useammalta eri taholta, mutta seurasta toivotaan vain yksi vastaus. Kyselyn vastaajaksi toivotaan henkilö, joka tuntee seuran kokonaisuutta hyvin.

Kyselyyn liittyvät tiedustelut: Pasi Mäenpää, pasi.maenpaa@appm.fi tai 040-778 8993

Seuran perustiedot

1. Seuran nimi _____

2. Kunta, jossa seura toimii

- alle 10 000 asukasta
- 10 000–49 999 asukasta
- 50 000 asukasta tai enemmän
- seura toimii useamman kunnan alueella

3. Maakunta, jossa seura toimii

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu

- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Seuran toiminta on valtakunnallista

4. Seuran perustamisvuosi

Seura aloitti toimintansa vuonna _____

5. Seuran jäsenmäärä

Seuran jäsenmäärä 31.12.2021 tai viimeksi päättyneen toimintavuoden (12 kk) lopussa _____

6. Seuran päälaji

- Seuran toiminta ei ole lajisidonnaista
- Seurassa harrastetaan montaa eri lajia, mitä lajeja: _____
- Seurassa harrastetaan vain yhtä lajia, laji on: _____

7. Seuran vuositulot

Seuran vuositulot vuonna 2021 tai viimeksi päättyneen toimintavuoden (12 kk) ajalta _____

8. Mistä eri lähteistä seura sai tuloja vuonna 2021 tai viimeksi päättyneen toimintavuoden (12 kk) aikana?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Seuran jäseniltä/toimintaan osallistuvien maksuista	☐	☐	☐
Seuran järjestämien tapahtumien tuotoista	☐	☐	☐
Talkootoiminnasta	☐	☐	☐
Sponsoreilta/ Yhteistyökumppaneilta	☐	☐	☐
Avustuksena kunnalta/kaupungilta	☐	☐	☐
Avustuksena muilta mahdollisilta tahoilta	☐	☐	☐
Joku muu tulonlähde, mikä	☐	☐	☐

9. Mikä oli seuran vuosikulujen suurin menoerä vuonna 2021 tai viimeksi päättyneen toimintavuoden (12 kk) aikana?

- Tilavuokrat ja olosuhdekustannukset
- Ohjaaja- ja valmentajapalkkiot
- Pelaajapalkkiot ja urheilijoiden valmennustuet
- Matka- ja majoituskulut (kilpailut, pelit ja muut tapahtumat)
- Väline- ja varustehankinnat
- Joku muu menoerä, mikä? _____

10. Seuran verkostot/yhteistyötahot

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Seuramme on liittynyt Patentti- ja Rekisterihallituksen (PRH) yhdistysrekisteriin	☐	☐	☐
Seuramme on liittynyt vähintään yhden lajiliiton jäseneuraksi	☐	☐	☐
Seuramme on liittynyt alueemme liikunnan aluejärjestön jäseneuraksi	☐	☐	☐

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Seuramme on ollut yhteistyössä viimeisen 12 kuukauden aikana kunnan/kaupungin kanssa (saanut käyttövuoroja kunnan ylläpitämiin liikuntaolosuhteisiin, saanut vuosi/perusavustusta, muu mahdollinen yhteistyö)	☐	☐	☐
Seuramme on ollut yhteistyössä viimeisen 12 kuukauden aikana yksittäisen liikunta-alan yrityksen/yrittäjän kanssa (liikuntaolosuhteet, toiminnan järjestäminen/ohjaus/valmennus tmv.)	☐	☐	☐
Seuramme on ollut yhteistyössä viimeisen 12 kuukauden aikana muiden liikunta- tai urheiluseurojen kanssa	☐	☐	☐
Muu mahdollinen yhteistyötaho, mikä	☐	☐	☐

Seuran liikunta- ja urheilutoiminta

11. Seura on järjestänyt liikunta- tai urheilutoimintaa viimeisen 12 kuukauden aikana

- Vähintään 11 kuukauden aikana
- 6–10 kuukauden aikana
- 1–5 kuukauden aikana
- Alle 1 kuukauden aikana
- Vain osallistuakseen yksittäiseen tapahtumaan, kilpailuun tai turnaukseen
- Seuramme ei ole järjestänyt liikunta- ja urheilutoimintaa viimeisen 12 kk aikana

12. Silloin, kun seura järjestää liikuntatoimintaa, sitä järjestetään viikossa

- harvemmin kuin kerran viikossa
- 1 kertaa viikossa
- 2 kertaa viikossa
- 3–4 kertaa viikossa
- 5 kertaa tai useammin viikossa

13. Toimintaan osallistuvien henkilöiden ikä

Seuran liikuntatoimintaan osallistuvien keski-ikä on ollut viimeisen 12 kuukauden aikana arviolta (vuotta)_____

14. Toimintaan osallistuvien sukupuoli

Kuinka monta prosenttia on seuran liikuntatoimintaan osallistuvista ollut viimeisen 12 kuukauden aikana tyttöjä/naisia (% arvio) _____

Kuinka monta prosenttia seuran liikuntatoimintaan osallistuvista on ollut viimeisen 12 kuukauden aikana poikia/miehiä (% arvio) _____

15. Mitä liikuntaolosuhteita seura on käyttänyt viimeisen 12 kuukauden aikana?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Maksuttomia ulkoliikuntaolosuhteita	☐	☐	☐
Maksullisia ulkoliikuntaolosuhteita	☐	☐	☐
Maksuttomia sisäliikuntaolosuhteita	☐	☐	☐
Kunnan tai kaupungin ylläpitämiä maksullisia sisäliikuntaolosuhteita	☐	☐	☐
Yritysten tai yksityisten tahojen ylläpitämiä maksullisia sisäliikuntaolosuhteita	☐	☐	☐
Liikuntaolosuhteita, jotka seura itse omistaa tai joihin seura on tehnyt pitkäaikaisen vuokrasopimuksen	☐	☐	☐

16. Mikä on seuran olemassaolon tarkoitus?

Valitkaa seuraavista seitsemästä vaihtoehdosta seuran olemassaolon tarkoitusta parhaiten kuvaava vaihtoehto:

Seuran olemassaolon tarkoitus on antaa mahdollisuus

- yksittäisen joukkuepallolajin harrastamiseen
- yksittäisen yksilölajin harrastamiseen
- toteuttaa tehokkaasti tavoitteellista kilpaurheilua / "edustusurheilun" erikoisseura
- yleiseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen / "harrasteliikunnan" seura
- tietyn rajatun yhteisön ihmisille liikunnan harrastamiseen / koulu, oppilaitos, työpaikka, kaveriporukka tmv.
- tietyn alueen ihmisten liikunnan harrastamiseen / paikkakunta, kaupunginosa, kylä tmv.
- joku muu tarkoitus: mikä? _____

Seuran johtaminen ja hallintotyö

17. Kuinka monta aktiivista ydintoimijaa on toteuttanut seuran johtamis- ja hallintotyötä viimeisen 12 kuukauden aikana?

- 1 henkilö
- 2 henkilöä
- 3 henkilöä
- 4 henkilöä
- 5 henkilöä tai enemmän

18. Minkä ikäinen on seuran aktiivisin ydintoimija?

Seuran aktiivisin ydintoimija on tällä hetkellä (vuotta) _____

19. Seuran aktiivisin ydintoimija on

- Nainen
- Mies

20. Seuran aktiivisin ydintoimija on

- Seuran puheenjohtaja
- Joku seuran hallituksen jäsenistä
- Joku muu seuran henkilö

21. Seuran johtamisen ja hallintotyöskentelyn toimintatapa

Valitkaa seuraavista neljästä vaihtoehdosta seuran johtamista ja hallintotyöskentelyä parhaiten kuvaava vaihtoehto:

Seuran johtamisen rakenteita (mm. puheenjohtaja, hallitus, vuosikokous) ja hallintotyöskentelyä (mm. talous, viestintä) toteutettiin viimeisen 12 kuukauden aikana

- lähes täydellisesti hyvän hallintotavan ja yhdistyslain vaatimusten mukaisesti
- pääosin hyvän hallintotavan ja yhdistyslain vaatimusten mukaisesti
- osittain hyvän hallintotavan ja yhdistyslain vaatimusten mukaisesti, osittain luovasti omalla yksilöllisellä tavalla pääosin luovasti omalla yksilöllisellä tavalla

22. Seuran kehitysnäkymät vuodelle 2023

Kuinka arvioitte seuran toiminnan ja elinvoiman kehittyvän vuonna 2023?

Seuran toiminta kehittyy vuonna 2023

- paljon parempaan suuntaan parempaan suuntaan
- pysyy ennallaan
- huonompaan suuntaan
- paljon huonompaan suuntaan
- seuran toiminta tulee loppumaan vuonna 2023 en osaa sanoa

23. Yhteystiedot / vapaaehtoinen

Sähköpostiosoite, johon lähetämme pienten seurojen loppuraportin toukokuussa 2023

Kiitos yhteistyöstä... Ja tsemppiä seuratyöhön!

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-737-6 PDF